

סיפורים ששפן הסופר סיפר לאחר יאשיהו

האמת מאחורי הקלעים של כתיבת המקרא



יובל מייקין



סיפורים ששפן הסופר

סיפר לאלך יאשיהו

האמת מאחורי הקלעים של
כתיבת המקרא

הביא לדפוס

יוקל חייקין

מבוא

שפן הסופר חי ופעל בממלכת יהודה במאה השביעית לפנה"ס. הוא אחראי לכתיבת רוב המקרא מבראשית עד מלכים ב וכמה מספרי נביאים. בקובץ הסיפורים הנוכחי הוא מתוודה על האמת שמאחורי כתיבתו.

אני התאמתני את דבריו לשפה העברית של עכשיו. במקומות רבים בהם מופיעה האות שי"ן העדפתי שי"ן שמאלית, כגון שלָמָה, ירושלם, יאשיהו, אַבְשָׁלֹם ועוד.

היות שהסופר מביא ציטוטים מן המקרא, אני ממליץ להחזיק בצד הסיפורים ספר תנ"ך.

יובא חייקין

תוכן העניינים

9.....	יהוה
9.....	בריאית העולם
11.....	תיבת נח
12.....	פרשת נח
13.....	מגדל בבל
14.....	אבות האומה
16.....	יוסף
18.....	שמואל הנביא
18.....	הורדת גשם בעונת הקציר
18.....	עלייתו מן המתים
19.....	הסיפור המלא על הולדת שמואל
23.....	להלן הסיפור המקוצר על הולדת שמואל
24.....	יהושע בן נון
24.....	מאמין ביהוה בכל לבו
24.....	כבש עיר באמצעות שופרות והכיר טובה למיטיביו
25.....	רחב הזונה
25.....	עריכת חקירה
25.....	שליטה באיתני הטבע
25.....	עצירת מי הירדן
26.....	שליטה בגרמי השמים
26.....	כוחה של שבועה
27.....	בת יפתח
28.....	שמות השבטים
29.....	בני רחל יוסף ובנימין
29.....	בני לאה ראובן, שמעון, לוי, יהודה, יששכר, זבולון
30.....	בני זלפה שפחת לאה: גד, אשר
31.....	בני יוסף אפרים ומנשה
32.....	התאומים בני יהודה
32.....	התאומים בני יצחק
33.....	הגירת שבט דן
34.....	שמשון
38.....	סיפור שועלי שמשון

41.....	חולשתו לנשים היתה בעוכריו:
41.....	פרשת דלילה.....
42.....	נקמתו האחרונה.....
43.....	האמת על המלכים שאול, דוד ושלמה.....
45.....	משפט שלמה.....
48.....	כבשת הרש.....
48.....	גרסת המלך אחאב.....
49.....	גרסת דוד המלך:
49.....	שאול.....
50.....	תבני מול עמרי.....
51.....	שאול מול דוד.....
52.....	רדיפת דוד בידי שאול.....
52.....	המרה השחורה שתקפה את שאול שוב ושוב.....
52.....	מות מלכים.....
53.....	נזיפות שמואל הנביא.....
54.....	רוח נכאים.....
55.....	הפקפוק של שאול ביכולתו להנהיג.....
55.....	וכמוהו גדעון.....
55.....	מבחן המים.....
56.....	קללת דוד בקינתו על שאול ויהונתן.....
57.....	דוד וגלית.....
59.....	הפילגש בגבעה.....
60.....	לוט ואנשי סדום.....
61.....	הזקן ואנשי גבעה.....
64.....	סיפור אבשלום.....
64.....	מלחמת בנימין בישראל.....
66.....	אבשלום.....
67.....	סיפוח בנימין והצבת יד.....
69.....	טבח בני המלך.....
70.....	סיפור דינה ושכם.....
71.....	סיפור תמר ואמנון.....
72.....	בריחת אבשלום ושובו.....
74.....	תמר.....
75.....	מזימת אבשלום.....

75	אֲבָשָׁלוּם קוֹנָה אֶת לִבֵּב הָעָם.....
75	אֲבָשָׁלוּם מִמְצִיא סִיפּוֹר עַל נֹדֶר.....
77	הַמְצוֹר עַל דּוֹד.....
78	תְּבוּסוֹת אֲבָשָׁלוּם.....
78	מוֹת אֲבָשָׁלוּם.....
79	מִדּוֹעַ צָרִיךְ הִיָּה דוֹד לִהְיוֹת אֶת אֲבָשָׁלוּם.....
80	אֲבָלוּ שֶׁל דּוֹד.....
80	מַעֲכָה.....
83	רַחֲבַעַם בֶּן שְׁלֹמֹה מוֹל רַחֲבַעַם בֶּן אֲבָשָׁלוּם.....
85	מִקְדָּשִׁים וּבִמּוֹת בְּסִבִּיבוֹת יְרוּשָׁלַם.....
87	נִישׁוּאֵי הָרָאשׁוֹנִים שֶׁל הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה:.....
88	נִישׁוּאֵי הָאֲחֵרִים.....
88	טִיהוֹר הָאָרֶץ מִן הָעֲבוּדָה הַזֶּה.....
91	חֲזָקִיהוּ.....
95	הִיבּוּסִים.....
96	בְּסוּפּוֹ שֶׁל דָּבָר הַתֹּאכְזָבִי מִיֹּאשִׁיָּהוּ.....
98	אוֹצְרוֹת הַמִּקְדָּשׁ.....
98	הַזֶּהָב:.....
99	הַנְּחוּשֹׁת:.....
99	שׁוֹד הָאוֹצְרוֹת:.....
102	קִבְרֵי רַחֵל.....
105	מִקּוֹר הַשֵּׁם יַעֲקֹב.....
106	קִבְרוֹ שֶׁל מֹשֶׁה.....
109	בֵּית אֵל.....
113	עֵגֶל הַזֶּהָב.....
117	הַתְּכַתְּבוֹת עִם מַצְבוֹת.....
118	מַצְבַּת מִישַׁע מֶלֶךְ מוֹאָב.....
118	מַצְבַּת חֲזַאל מֶלֶךְ אֲרָם.....
121	מִדּוֹעַ רָצַח יְהוֹרֵם אֶת כָּל אַחִיו.....
124	עֲתִלְיָה וִיהוּאֵשׁ.....
128	יְהוּאֵשׁ מִטְהַר אֶת הָאָרֶץ מִן הָעֲבוּדָה הַזֶּה.....
129	בִּדְקַת הַבַּיִת.....
129	יְהוּאֵשׁ.....

131.....	יאשיהו.....
133.....	מציאת ספר התורה
134.....	נבואת הזעם ליהודה והנחמה ליאשיהו
134.....	חולדה הנביאה.....
137.....	יונה בן אמת'.....
141.....	זזה סיפור יונה בן אמת'.....
144.....	תם ולא נשלם.....

הקדמה

הייעוד שבחרנו לעצמנו, אני וחבריי כוהני ענתות, היה להשליט ברחבי ממלכת יהודה ושרידי ממלכת ישראל את דת האמת היא תורת משה. לשם כך בחרנו בקפידה ילד שישב על כס המלוכה ויבצע את הוראותינו. שמו של הילד שנבחר הוא 'יאשיהו'. הכרזנו עליו שהוא בן המלך אמון שהומת, וחינכנו אותו להיות מלך עז רוח, הנלחם בעד דת האמת ונגד כל אמונות ההבל. לשם כך סיפרתי לו סיפורים מגמתיים, שאת חלקם אני מביא גם כאן. כדי להתאים אליו את הסיפורים כיניתי על שמו מספר אישים כגון המלך הינוקא יהואש, כובש הארץ יהושע, הנביא אלישע והנביא הגדול ישעיהו בן אמוץ שנשמע כמעט כמו יאשיהו בן אמון.

יהוה

בכל פעם בה ציינתי את השם 'יהוה', היה זה כדי להזכיר ליאשיהו כי אין אל אחר מלבדו. בורא העולם המקובל אצלנו הוא אלהים. יהוה קונה את העולם מידי אלהים ומוסיף על הבריאה ולכן האל הגדול נקרא גם 'יהוה אלהים' או רק 'אלהים'. כינויים נוספים, כגון 'אדוני', נועדו להציג יחס בין בני האדם ליהוה.

בריאת העולם

את סיפור בריאת העולם העתקתי מאגדה שומרית עתיקה. להלן תמצית האגדה:

בימי הראשית היו רק תיהמת, התהום האינוסופית של

מים מלוחים, ובן זוגה אפסו, אפס המים המתוקים.

תיהמת בלעה את אפסו, ומן האילוח של האפס

והאינסוף, נוצרה מפלצת שהולידה הרבה יצורים ואלים.
המפלצת החלה להשתולל ולבלוע את צאצאיה. מרדוך
היה דור רביעי לתהום. הוא איחד כוחות עם יצורים
ואלים רבים וכך חשך [מנע] בעד השתוללות התהום.
הארץ היתה שני גושי הסלע, תהו ובהו, שמרדוך חילץ
מבטנה של המפלצת. הוא קרע את מפלצת התהום לשני
חלקים, מים עליונים ומי תהום, אותם הציב מעל הארץ
ומתחת לארץ. מי התהום היו מים מלוחים, והמים העליונים
היו מים מתוקים. מעורה של המפלצת הוא יצר רקיע
ופרש אותו מתחת למים העליונים, כדי להפריד בין מים
למים וכינה אותו 'שמים'. הוא קרע ארובות ברקיע,
שמהן ירד גשם מים מתוקים במידה, על מנת להפרות את

הארץ. הוא ניצב מול השמים ומול הארץ ומינה את אלת
הרוח שתרחל על פני המים העליונים והתחתונים ותאיים
עליהם לבא יציפו את הארץ.

ובגרסה המקוצרת, שנועדה לאוזני יאשיהו, את
'חֲשֹׁךְ' שיניתי ל'חֲשֹׁךְ' וכך יכולתי להביא את ניגודו
'אור'; את שמו של האל הגדול 'מרדוך' החלפתי
ב'אלהים':

בראשית פרק א פסוקים 1 – 13

תיבת נח

על פסגת אחד מהרי אררט נמצא סלע גדול שטוח
שצורתו מזכירה ספינה. כבר בני עמים קדומים שמו
לבם לכך וניסו להבין כיצד הגיעה ספינה אל ראש
ההר. בחלק מן האגדות הם סיפרו על איש ששמו

'חיי-עד' אשר קיבל מן האלים תבונה רבה וחיי נצח
בזכות ספינה גדולה אשר בנה כדי להציל חיות
ואנשים הצפויים לטבוע ולמות בשיטפון גדול
המתרגש להתחולל. אמנם אני לא הרחקתי לכת עד
הרי אררט ולא ראיתי במו עיניי את הסלע שצורתו
ספינה, אבל היות שהסיפור הזה נפוץ בהרבה
אגדות, חשבתי לנכון לכלול אותו בסיפורים ליאשיהו.
את התבונה וחיי הנצח הקדשתי לשני עצים שנטעתי
בבוסתן קסום שכיניתי 'גן-עדן'.

בראשית פרק כ פסוקים 8 – 10

פרשת נח

בראשית פרקים ו, ז, ח

בפרשת נח אני עובר הלוך ושוב בין יהוה ואלהים.
זה, כדי להראות ליאשיהו כי האל הגדול יהוה והאל

הגדול אלהים חד הם .
נח חי "רק" תשע מאות וחמישים שנה, וכמוהו עוד
אנשים מתקופתו; זאת פשרה שעשיתי בין תוחלת
חיי אדם פשוט לבין חיי-עד.

מגדל בבל

יאשיהו גילה כי לכל ארץ ולכל עם לשון דיבור
הייחודית לו. הוא שאל אותי כיצד כל עם ועם מדבר
עם אלוהים בלשון אחרת. חששתי כי יאשיהו עלול
לכפור בהיות יהוה האל היחיד.
בעיר נינווה ניצב בניין רב-קומות אשר שימש לכינוס
חכמים מארצות שונות על מנת שיקבעו מהי האמונה
הנכונה ללכת בה בכל מקום. היות שכל חכם דיבר
בלשון הדיבור של הארץ ממנה הוא בא, עלה הצורך
להחליט על שפה אחת משותפת לכולם. לעניות

דעתי, השפה שנבחרה היא בבלית. אך ליאשיהו
סיפרתי סיפור שהפך את היוצרות: לא שפה אחת
נבחרה מבין הרבה שפות, אלא הרבה שפות שנוצרו
משפה אחת.

קראשית, פרק יא, פסוקים 1 – 9

אבות האומה

הישמעאלים מוליכי שיירות גמלים בכל רוחות
השמים. הם גם חיילים גיבורי חייל בשעת צורך. הם
אינם נטועים במקום אחד ובכל ארץ ניתן למצוא
שבטים שלהם. אין עסק בו אינם שולחים את ידם
והם תמיד פתוחים ללמוד כל עניין ודבר. דת אחת
לכולם ואמונתם היא באל אחד. אביהם הראשון הוא
ישמעאל ועל שמו הם נקראים. בשל היותם גזע
אנשים מוצלח, ביקשתי לשייך אליהם גם את עממי

כנען אשר 'שבטי ישראל' שמם, אך לא מתקבל על
הדעת שעממי כנען ושבטי ישמעאל הם בני משפחה
אחת היות שהישמעאלים כהי עור ובני ישראל
בהירים. קרבת משפחה בין שני בנים השונים זה
מזה תיתכן רק אם הם בני הורה משותף אחד אך
לא שניים. במסורות רבות של ישמעאלים מסופר כי
אבי ישמעאל הוא אברהם, ואותו איוויתי גם לנו.
מכאן בדיתי כי אברהם נשא בנוסף לאשתו כהת
העור אישה בהירה. את הבהירה כיניתי 'שרה' כי
היא שררה בביתה. בגלל סכסוך בין שתי הצרות
דרשה שרה מאברהם שיגרש את כהת העור, אמו
של ישמעאל. הוא גירש אותה והיא היגרה מביתה
וממשפחתה ולכך כיניתי אותה 'הגר'. שרה ילדה בן,
יצחק, אשר הוליד את יעקב, אבי בני ישראל. את בנו
האמיתי של אברהם, ישמעאל, הפגשתי עם בנו

הבדוי, יצחק, כאשר נאסף אברהם אל עמיו ושני בניו
הביאו אותו לקבורה.

*וַיָּמָת אַבְרָהָם בְּשִׁיבָה טוֹבָה לְקֵן וְשָׁבַע וַיֹּאמֶר אֶל עַמּוּי
וַיִּקְבְּרוּ אֹתוֹ יִצְחָק וְיִשְׁמָעֵאל בְּנָיו.*

יוסף

הישמעאלים מספרים על איש חכם מאין כמוהו אשר
ידע לחזות את העתיד לקרות בכל ארצות העולם
בדיוק של שבע שנים לפחות. בזכות חוכמתו וידיעת
העתיד הוא עלה ממרתף בית הסוהר ונעשה שליט
מדינתו. הוא גם מוצג כאיש יפה תואר עד מאד,
שנשים ועלמות התעלפו למראהו. אינני יודע
בוודאות אם איש אמיתי הוא או רק אגדה, אבל
בזכות הכבוד והאהבה שרוחשים לו הישמעאלים
גמלה בי ההחלטה לצרפו לאבות האומה הבדויים.

הצגתי אותו כבנו של יעקב-ישראל מזוגתו האהובה
והבן האהוב עליו מכל יתר הבנים.

*וישראל אהב את יוסף מכל בניו כי בן זקנים הוא לו
ועשה לו כתנת פסים.*

אחיו קנאו בו ומכרו אותו לעבד. הוא הועבר למצרים
ושם התאהבה בו אשת מעבידו שהסתנוורה מיפי
תארו. יוסף הבין שעליו להתרחק ממנה והעדיף
ללכת לבית הסוהר, משם הוא שוחרר בזכות
חוכמתו ועלה לשלטון.

בראשית, פרקים לט, מ, מא

לכל אחד מבני ישראל הענקתי שבט; חוץ מאשר
ליוסף, אותו זיכיתי בשניים – אפרים ומנשה.

שמואל הנביא

כמו היום, גם אז, נהגו מלכים להיעזר ביועצים
שהעיקרי ביניהם הוא נביא. את הנביא שמואל
בדיתי כדי לשמש את המלכים הבדויים שאול ודוד.
שמואל הכתיר שני מלכים. הוא היה לא רק יועץ אלא
גם מחולל ניסים, בחייו וגם אחרי מותו.

הורדת גשם בעונת הקציר

שמואל א פרק יב פסוקים 16 – 18

עלייתו מן המתים

שמואל א פרק כח פסוקים 11 – 19

בסיפורים רבים מופיע הנביא ללא רקע ידוע. מעשה
שמואל מספר בפירוט רב את חייו עוד בהיותו בבטן

אמו. את הסיפור הבא כתבתי עוד בטרם נבחר
המלך הינוקא יאשיהו לתפקידו. כאשר נבחר
יאשיהו, נאלצתי לקצר את הסיפור. להלן גרסת
הסיפור המקורי וגרסת הסיפור המקוצר.

הסיפור המלא על הולדת שמואל

זאת פרשה שלא ניתן להעבירה ככתבה וכלשונה
לאוזניו של ילד תמים, אפילו אם מלך הנהו. בסיפור
המלא אפשר למצוא תבונה בעוד שבסיפור המקוצר
מוחלפת התבונה בכבוד ליהוה.

ויהי איש אחד מן הרמתיים צופים מהר אפרים
ושמו אלקנה בן ירוחם בן אליהוא בן תוחו בן צוף
אפרתי. האיש עקר זרעו לא מניב. ולו שתי נשים;
שם האחת חנה ושם השנית פננה. ויהי לפננה
ילדים ולחנה אין ילדים. הכיצד? ועלה האיש
ההוא מעירו מימים ימימה להשתחוות ולזבוח
ליהוה צבאות בשילה; ושם שני בני עלי בני

בלייעל, חופני ופינחס, כוהנים ליהוה, שוכבים
עם הנשים הצובאות פתח אוהל מועד. ויהי היום
ויזבח אלקנה ונתן לפננה אשתו ולכל בניה
ובנותיה מנות ולחנה ייתן מנה אחת אפיים כי את
חנה אהב וסבר כי יהוה סגר רחמה. ותדע חנה
את סוד צרתה וכיעסתה צרתה גם כעס בעבור
הרעימה כאילו סגר יהוה בעד רחמה. וכן יעשה
שנה בשנה מדי עלותה בבית יהוה כן תכעיסנה
ותבכה ולא תאכל. ויאמר לה אלקנה אישה חנה
למה תבכי ולמה לא תאכלי ולמה יירע לבבך?
הלוא אנוכי טוב לך מעשרה בנים. ותידום חנה
ולא תסגיר את סוד צרתה לבל יתעצב אישה.
ותקם חנה אחרי אוכלה בשיילה ואחרי שתה. ועלי
הכוהן יושב על הכיסא על מזוזת היכל יהוה. והיא
מרת נפש ותתפלל על יהוה ובכה תבכה. ותידור
נדר ותאמר יהוה צבאות אם ראה תראה בעוני
אמתך וזכרתני ולא תשכח את אמתך ונתת
לאמתך זרע אנשים ונתתיו ליהוה כל ימי חיין
ומורה לא יעלה על ראשו. והיה כי הרבתה
להתפלל לפני יהוה ועלי שומר את פיה. וחנה,
היא מדברת על ליבה רק שפתיה נעות וקולה לא
יישמע. ויחשבה עלי לשיכורה ויאמר אליה עלי
עד מתיי תשתכרין? הסירי את יינך מעלייך. ותען

חנה ותאמר לא אדוני אישה קשת רוח אנוכי ויין
ושיכר לא שתייתי ואשפוך את נפשי לפני יהוה.
אל תיתן את אמתך לפני בת בלייעל כי מרוב
שיחי וכעסי וידיעת סוד צרתי דיברתי עד הנה.
ויען עלי ויאמר אין זאת כי מתרועעת צרתך עם
בניי ההוללים. אמנם אינני הולל כמותם, אך
למענך אחרוג ממנהגי. ותאמר חנה אך נאמנה
אני לאישי. ויענה לה עלי צרתך אינה נאמנה לו
וכך היא פורייה. וַיִּפְתָּה עלי את חנה ותהרה.
ויאמר לה לכי לשלום ואלוהי ישראל ייתן את
שלתך אשר שאלת מעימו. ותאמר תמצא
שפחתך חן בעיניך ותלך האישה לדרכה ותאכל
ופניה הרעים לא היו לה עוד. וישכימו בבוקר
וישתחוו לפני יהוה וישובו ויבואו אל ביתם
הרמתה. ויידע אלקנה את חנה אשתו האהובה
והנה היא הרה כי זכרה עלי הכהן. ויהי לתקופות
הימים ותלד חנה בן ותקרא את שמו שמואל כי
מן האל שאלתיו. ויעל האיש אלקנה וכל ביתו
לזבוח ליהוה את זבח הימים ואת נדרו. וחנה לא
עלתה באומרה לאישה עד ייגמל הנער והביאותיו
ונראה את פני יהוה וישב שם עד עולם; ולא
גילתה לו את סודה מי אביו האמיתי של הילד.
ויאמר לה אלקנה אישה עשי הטוב בעינייך שבי

עד גומלך אותו אך יקם יהוה את דברו. ותשב האישה ותינק את בנה עד גומלה אותו. ותעלה עימה כאשר גמלתו בפרים שלושה ואיפה אחת קמח ונבל יין ותביאהו בית יהוה שילה והנער נער. וישחטו את הפר ויביאו את הנער אל עלי. ותאמר בי אדוני חי נפשך אדוני אני האישה הניצבת עימך בזה להתפלל אל יהוה. אל הנער הזה התפללתי וייתן יהוה לי בעזרתך את שאלתי אשר שאלתי מעימו. וגם אנוכי השאילתיהו ליהוה ולך כל הימים אשר היה הוא בנך באמת ושאל ליהוה; וישתחוו שם ליהוה ותקרוץ חנה בעינה ורק עלי ראה.

וילך אלקנה הרמתה על ביתו והנער היה משרת את יהוה את פני אביו עלי הכוהן. ושמואל משרת את נער חגור איפוד בד. ומעיל קטון תעשה לו פני יהוה אימו והעלתה לו מימים ימימה בעלותה את אישה לזבוח את זבח הימים. ובירך עלי את אלקנה ואת אשתו, ואמר ישם יהוה לך זרע מן האישה הזאת תחת השאלה אשר שאל ליהוה והלכו למקומו כי פקד עלי את חנה שוב ושוב ותהר ותלד עוד שלושה בנים ושתי בנות. ויגדל הנער שמואל עם יהוה. ועלי זקן מאוד ושמע את כל אשר יעשון בניו לכל ישראל ואת אשר ישכבון

את הנשים הצובאות פתח אוהל מועד. ויאמר להם למה תעשון כדברים האלה אשר אנוכי שומע את דבריכם רעים מאת כל העם אלה אל בניי כי לא טובה השמועה אשר אנוכי שומע מעבירים עם יהוה. אם יחטא איש לאיש ופיללו אלוהים ואם ליהוה יחטא איש מי יתפלל לו? ויענו אליו בניו גם אתה אינך ללא רבב; ידוע לנו סיפור המעשים שלך עם אשת אלקנה. הלא אתה הוא אביו של הנער שמואל ושל ילדיה האחרים.

להלן הסיפור המקוצר על הולדת שמואל

חלקים מן הסיפור הושמטו על מנת שהנביא הזה ונביאי אמת אחרים בכלל לא ייראו טמאים בעיניו של המלך הינוקא הצדיק

שמואל א פרקים א, ב

יהושע בן נון

הגיבור הצדיק, נער משה, המרגל הטוב, מכיר טובה
למיטיביו, כובש ארץ כנען ומקים המזבח הראשון
ליהוה נקרא 'יהושע' שבקירוב כלשהו הנו שיכול
אותיות של 'יאשיהו'.

מאמין ביהוה בכל לבו

הוא אחד משני המרגלים שדיברו טובה על הארץ
ובזה הראו אמונה שלמה ביהוה.

במדבר פרקים יג, יד

הוכיח עוז רוח, כושר מנהיגות ותכסיסנות שאותם
אמור לרשת יאשיהו.

כבש עיר באמצעות שופרות והכיר טובה למיטיביו

יהושע פרקים ב, ו

רחב הזונה

הצפינה שני מרגלים ישראלים ובתמורה הורה
יהושע להציל אותה ואת משפחתה מידי הכובשים

יהושע, פרקים ב, ו

עריכת חקירה

כיצד אפשר בדרכי נועם להביא עבריין להודות
בעבירה שעשה: להגיד לו 'אתה בָּנִי'.

יהושע, פרק ז.

שליטה באיתני הטבע

עצירת מי הירדן

וכבוא נשאי הארון עד הירדן ורגלי הכהנים נשאי
הארון נטבלו בקצה המים והירדן מלא על כל גדותיו כל
ימי קציר. ויעמדו המים הירדים מלמעלה קמו נגד-אחד.
יהושע פרק ג פסוקים 13 ואילך

שליטה בגרמי השמים
שמש בגבעון דום וירח בעמק אילון
יהושע פרק י פסוקים 12 – 14

כוחה של שבועה
הלקח למנהיג הוא: עליך להיזהר מרמאים ועליך
להיזהר בבריתות שאתה כורת. כאן טמון גם הסבר
מדוע לא כל הארץ נכבשה ומדוע הגבעונים נעשו
חוטבי העצים ושואבי המים:

יהושע פרק ט פסוקים 3 – 27

בת יפתח

את סיפור יפתח הגלעדי הבאתי לשם זהירות
בנדרים שאדם נודר.

וידר יפתח נדר ליהוה ויאמר אם נתון נתן את בני עמון
בידי והיה היוצא אשר יצא מדלתי ביתי לקראתי בשובי
בשלוש מבני עמון והיה ליהוה והעליתיהו עליה. ויקא
יפתח המצפה אל ביתו והנה בתו יצאת לקראתו בתפים
ובמחלות. ורק היא יחידה אין לו ממנו בן או בת. והי
כראותו אותה ויקרע את בגדיו ויאמר אהה בתי הכרע
הכרעתני ואת היית בעכרי ואנכי פציתי פי אל יהוה, ולא
אוכל, לשוב.

שופטים פרק יא פסוקים 30 ואילך

שמות השבטים

שבטי ישראל ישבו בארץ כנען מימים ימימה.
שמות השבטים הם ראובן, שמעון, לוי, יהודה,
יששכר, זבלון, אפרים, מנשה, בנימין, דן, נפתלי, גד
ואשר. לכולם, חוץ מאפרים ומנשה, ייחסתי את האב
הקדמון יעקב. לאפרים ומנשה ייחסתי את האב
הקדמון יוסף שהוא בנו של יעקב. לכולם הקציתי
נחלות, חוץ משבט לוי שאותו עשיתי כוהנים לשאר
השבטים. עליי הוטלה המשימה להראות כי לשמות
כל בני יעקב-ישראל ישנן סיבות הקשורות
באמהותיהן בשעת לידתם. סיבת השמות היא
בעיקר מתן תודה לאלהים. ליעקב-ישראל היו שתי
נשים, לאה ורחל, ושתי שפחות - בלהה שפחת רחל
וזלפה שפחת לאה.

בני רחל יוסף ובנימין.

יוסף [יוסף יהוה לי בן אחר]

בראשית פרק 24 פסוק 24

בנימין [בן אוני כי מתה אני, אך אביו קרא לו בנימין]

בראשית פרק 18 פסוק 18

בני בלהה שפחת רחל דן ונפתלי

דן [דנני אלהים]

נפתלי [נפתלתי עם אחותי]

בראשית פרק 6 פסוקים 6 – 8

בני לאה ראובן, שמעון, לוי, יהודה, יששכר, זבולון

ראובן [ראה יהוה בעיני]

שמעון [שמע יהוה]

לוי [ילוח אישי אלי]

יהודה [אודה את יהוה]

יששכר [נתן אלהים שכר]

זבולון [זבדני אלהים]

בראשית פרק כט פסוקים 32 ואילך

בראשית פרק ל פסוקים 17 – 20

בני זלפה שפחת לאה: גד, אשר

גד [בא גד]

אשר [אשרוני בנות]

בראשית פרק ל פסוקים 10 – 13

שנים עשר בני יעקב

בראשית פרק לא פסוקים 22 – 26

בני יוסף אפרים ומנשה

להם לא נדרשתי לתת שם כי, לפי סיפורי, הם נולדו
בארץ אחרת

בראשית, פרק מח, פסוק 5

שמות של תאומים

גם לתאומים הענקתי שמות בהתאם לסדר לידתם.

התאומים בני יהודה

ויהי בעת לידתה והנה תאומים בהטנה. והנה יצא אחיו
תאמר מה פרצת עליך פרץ ויקרא שמו פרץ. ואחר יצא
אחיו אשר על ידו השני ויקרא שמו זרח.
בראשית פרק ל"ח פסוקים כ"ז – ל"ז.

התאומים בני יצחק

וימלאו ימיה ללדת והנה תאומים בהטנה. ויצא הראשון
אדמוני כולו כאדמת שער ויקראו שמו עשו. ואחרי כן יצא
אחיו וידו אוחזת בעקב עשו ויקרא שמו יעקב.
בראשית פרק כה פסוקים 24 – 26

שלושה עשר שבטים; כולם, חוץ מאחד, קיבלו
נחלה. שבט לוי לא קיבל נחלה כי עשיתי את בניו

כוהנים עבור כל שאר השבטים.

הגירת שבט דן

שבט דן ישב סמוך לנחלת שבט יהודה ונחלתו קטנה. כמו שבט בנימין חיפש גם שבט דן נחלה רחבה. לוחמי דן נעו צפונה אל העיר ליש, כבשו אותה, הרגו את כל תושביה והתנחלו בה. כדי להראות שזו לא היתה התנחלות המתאימה לעלילות יהושע בן נון, הוספתי לסיפור נופך של קדושה.

שופטים פרקים יז, יח

שמשון

את ההשראה לדמות שמשון קיבלתי מאגדה
שנפוצה בקרב הפלשתים על איש ששמו בן-השמש
אשר חוזקו הגופני גדול יותר מזה של כל אדם.
את ההשראה להולדתו בדרך נס של שמשון קיבלתי
מהולדתו בדרך על-טבעית של בן-השמש: האל
הגדול בא אל בת תמותה. ממעשה האהבה הזה בא
בן-השמש לעולם. וכמוהו שמשון.

שופטים פרק יג פסוקים 2 ואילך

בחולשתו לנשים כי רבה אהב נשים רבות.

שופטים פרק יד פסוקים 1 – 3

שופטים פרק טו פסוק 1

שופטים פרק טז פסוק 4

מהיותו בנו של אל החזיק בן-השמש בידיו כוח אדיר
אך הוא לא ידע לשלוט בו. כוחו וזעמו של שמשון
השתווה לזה של בן-השמש. את שמשון, איש גדול
וחזק הגובר בעזרת לחי של חמור על אלף איש
במשך אחר צהרים אחד, אפשר להשוות רק לאחד
האלים. כזה היה בן-השמש אשר אחרי מותו עלה
השמימה ונהפך להיות אל. כמו בן-השמש, גם את
שמשון תיארתי כהר אדם חמום מח אשר ברגע אחד
של כעס הוא מטיל חורבן על סביבתו. בן-השמש
אהב את אשתו וילדיו, אך בהתקף זעם הרג אותם.
גם את יחוס כוחו של שמשון לשערותיו התאמתי
לאגדה על בן-השמש. בין האגדות שלקטתי אצל בני
פלשת מסופר על מלך אשר כל עוד לא נגזז תלתל
מסוים אחד בשערו אי אפשר היה לכבוש את ארצו.
התלתל נגזז לבסוף, בנסיבות של אהבה. ממלכתו
של המלך נפלה ונכבשה ושמשון איבד את כוחו.

גם את סיפור הריגת האריה ומציאת הדבש בנבלתו
העתקתי מן האגדות ההם. יום אחד הלך בן-השמש
בשדה ואריה התנפל עליו; הוא הרג את האריה
בקלות. לאחר שבוע עבר בשדה וראה כי דבורים
קיננו בנבלת האריה ומצא שם דבש.

שופטים פרק יד פסוקים 5 – 9

*ויסר לראות את מפלת האריה והנה עזת דבורים בגוית
האריה ודבק. וירדהו אל כפיו וילך הלוך ואכל וילך אל
אביו ואל אמו ויתן להם ויאכלו ולא הגיד להם כי מגוית
האריה רדה הדבק*

שופטים פרק יד פסוקים 8, 9.

אף אדם בכל העולם לא ידע את סיפור האריה
והדבש. אפילו לא אביו ואימו. לרגל חתונתו ערך
שמשון משתה והתלוו אליו שלושים מרעים
פלשתיים. הוא הציע להם התערבות: יחוד להם
חידה ואם יפתרו אותה עד תום ימי המשתה יתן לכל
אחד מהם חולצה וחליפת בגדים ואם לא יפתרו יתן
לו כל אחד מהם חולצה וחליפת בגדים. חידתו היא
כדלקמן: *מהאכל יצא מאכל ומעל יצא מתוק.*

כאמור, אף אדם חוץ ממנו לא ידע את פתרון
החידה. אך המרעים הערמומיים איימו על זוגתו
הטריה כי אם לא תוציא ממנו את סוד החידה הם
ישרפו חיים אותה ואת בית אביה. היא הציקה
לשמשון עד כי גילה לה. ובתום ימי המשתה ענו לו
המרעים *מה מתוק מדבש ומה על מארי*, רמז כי פתרו
את חידתו. הוא הבין כיצד מצאו את הפתרון וענה

להם אולא חרשים בעגלתי לא מצאתם חידתי.

אך התערבות היא עניין של כבוד, ואותה יש לשלם.
בזעמו הרב הרג שלושים פלשתים מאשקלון, נטל
את חולצותיהם וחליפות בגדיהם ונתנם לפותרי
החידה. בכעסו חזר אל בית אביו, ואשתו ניתנה
למרעהו.

כששמע שמשון כי אשתו ניתנה לאיש אחר, החליט
לנקום בפלשתים והעלה באש את כל יבוליהם בדרך
מתוחכמת שאפילו מחברי אגדת בן-השמש לא
חשבו עליה. עשיתי אותו לא רק גיבור חיל אלא גם
תחבולן ערמומי.

סיפור שועלי שמשון

*וילך שמשון וילכד שלש מאות שועלים ויקח לפדים ויפן
זנה אל זנה וישם לפיד אחד בין שני הזנבות בתוך*

ויבאר אש בלפידים וישלח בקמות פלשתים ויבאר

מגדיש ועד קמה ועד כרם זית.

שופטים פרק טו פסוקים 4, 5

ראו הפלשתים כי הרעה הזאת באה עליהם בגלל
אשתו וקמו והעלו באש אותה ואת בית אביה. על זה
החליט שמשון לנקום והכה אותם מכה קשה.

שופטים פרק טו פסוקים 7, 8

אנשי יהודה כבלו אותו בעבותות חזקים ומסרוהו
לידי פלשתים. העבותות נמסו כמו פשתן באש
ושמשון הכה אלף פלשתים עם לחי של חמור

שופטים פרק טו פסוקים 11 - 16

ויקרא למקום ההוא רמת לחי, וזה שם המקום גם
היום. שמשון צמא למים ויהוה בקע את המכתש
אשר בלחי ונבעו ממנו מים. שמשון קרא למעיין
הנובע מרמת לחי 'עין הקורא אשר בלחי', וזה שמו
גם היום. כל הסיפור הבדוי הזה נועד לאמור כי
שמות המקומות 'רמת לחי' ו'עין הקורא' ושמותם של
עוד הרבה מקומות הקיימים היום מקנים אמינות
לסיפור.

הנה עוד סיפור עם שמות מקומות הקיימים היום:
וילך שמשון עצתה וירא שם אשה זונה ויקא אליה.
לעצתים לאמר בא שמשון הנה ויסכו ויארבולו כל הלילה
בשער העיר. ויתחרשו כל הלילה לאמר עד אור הבקר
והרגנהו. וישכב שמשון עד חצי הלילה ויקם בחצי
הלילה ויאחז בדלתות שער העיר ובשתי המזלות ויסעם

עם הכריח וישם על כתפיו ויעלם אל ראש ההר אשר

על פני חברון.

שופטים פרק טז פסוקים 1 – 3

כאמור לעיל, שמשון הוא לא רק גיבור חיל אלא גם
לוחם ערמומי. האורבים חשבו לחכות עד אור
הבוקר, אך הוא הערים עליהם "וּיָקָם בַּחֲצִי
הַלַּיְלָה".

שרבוב שמות הערים עזה וחברון הקיימות היום
נועד להקנות לסיפור אמינות ובכך לחזק את אמונת
יאשיהו ביהוה.

חולשתו לנשים היתה בעוכריו:

פרשת דלילה

שופטים פרק טז פסוקים 4 – 21

ממש כמו המלך באגדות פלשתים אשר גזיזת תלתל
משער ראשו בנסיבות של אהבה הביאה מפלה לו
ולכל ממלכתו.

נקמתו האחרונה

ויהיו המתיים אשר המית במותו רבים מאשר המית

בחיויו.

שופטים פרק טז פסוקים 22 ואילך

שלא כמו בן-השמש, שמשון לא עלה השמימה ולא
נהפך להיות אל כי אנחנו לא עובדי כוכבים ומזלות.
אך בשם 'שמשון' טמונה המילה 'שמש' שמשמעותה
היא שם של אל, וזה מה שהתכוונתי אליו כשבחרתי
לו את שמו.

למקדש דגון אין זכר, וגם לא לשרידיו. המקדש הזה
לא היה ולא נברא, חוץ מאשר בדמיוני הפורח. גם

שבט דן כבר לא יושב בין צרעה לאשתאול כי כבש
לו נחלה בצפון הארץ.

האמת על המלכים שאול, דוד ושלמה

ממלכת ישראל וממלכת יהודה מעולם לא היו
מאוחדות לממלכה אחת. כדי לומר ליאשיהו שיהודה
וישראל היו לפני זמן רב ממלכה אחת מפוארת,
בדיתי מלבי את המלכים שאול, דוד ושלמה. שמו
של המלך שאול כשם ממלכת המתים, אשר לשם
שלחתי אותו בטרם עת בסוף חייו הקצרים. שמו של
המלך דוד נלקח משמה של המשפחה המלכותית
של יהודה – 'ביתדוד' ממצבת חזאל או 'אראל דודה'
ממצבת מישע מלך מואב ('דודה' במואבית 'של
דוד'). שלמה נקרא על שם המקדש המרכזי
בירושלם – 'מקדש שלמה'. את דמותם של שלושת
המלכים האגדיים האלה יצרתי כדי להשרות במלך

הינוקא יאשיהו שאיפה להדר ופאר ותחושת שליחות
אלוהית כדי שישליט את דת משה על יהודה ושארית
ישראל. את ההשראה לבידוי דוד ושלמה קיבלתי
ממלכי ישראל עמרי ואחאב. עמרי ערך מלחמות עם
הממלכות השכנות, כבש חבלי ארץ, ובימיו שקטה
הארץ; וכמוהו דוד.

*ויהי כי ישב המלך בביתו ויהוה הניח לו מסביב מלך
א"י.*

שמאל ב, פרק ז, פסוק ו

כמו עמרי הרחיב דוד את גבולות ממלכת ישראל
וכמו אחאב, ירש שלמה מאביו ממלכה רחבה
ועשירה. אחאב הקים והרחיב מקדשים ובנינים בכל
הארץ. גם את מקדש שלמה בירושלם עזר לשפץ,
וכמוהו עשה המלך שלמה. אך כאן מסתיימת

ההשוואה בין שְׁלָמָה ואחאב. לשְׁלָמָה הענקתי אלף נשים ופילגשים, לאחאב רק אישה אחת, אִיזְבֵּל. אחאב נהרג במלחמה ושְׁלָמָה מת במיטתו.

את דמותו של דוד הצעיר בניתי על פי יאשיהו בעצמו כדי שיהיה לו קל להזדהות איתו:
והוא אדמוני עם יפה עינים וטוב ראי ידע מנחן ככנור.

משפט שְׁלָמָה

את שְׁלָמָה בניתי להיות החכם מכל אדם. הוא יודע, לשם דוגמה, כי מאחורי תאוותו של אחיו לאבישג השונמית מסתתרת תאוותו לשלטון. את פסק הדין שיפה לו השם 'משפט שְׁלָמָה' כתבתי בהשראת מעשה שהיה בעיר שומרון: במהלך מצור על העיר ביקשה אישה אחת סעד משפטי מן המלך:

ויהי מלך ישראל עבר על החמה ואשה צעקה אליו לאמר
 הושיעה אדני המלך. ויאמר אל-יושעך יהוה מאין אושיעך
 המן הגרן או מן היקב. ויאמר לה המלך מה לך ותאמר
 האשה הזאת אמרה אלי תני את בני ונאכלנו היום ואת
 בני נאכל מחר. ונקש את בני ונאכלהו ואמר אליה ביום
 האחר תני את בני ונאכלנו ותחבא את-בנה. ויהי כשמע
 המלך את דברי האשה ויקרע את בגדיו.

מלכים ב פרק 1 פסוקים 26 – 30

מלך שומרון קרע את בגדיו לנוכח הזוועה שבאכילת
 תינוקות שנגרמה עקב המצור הקשה.
 לעומתו, שלמה המלך נתן בחוכמתו סעד לאשה ולא
 קרע את בגדיו. את הנשים הניצות הורדתי למעמד
 זונות, כי העוסקות במשלח היד הזה ידועות ככאלה

שעדותן אינה מהימנה. והרי גרסתו: שתי נשים
מסוכסכות ביניהן על תינוק אחד. שְׁלֵמָה (כלומר אני)
פותר את הסכסוך בדרך מפתיעה ומקורית:

*ויאמר המלך גזרו את הילד החי לשנים ותנו את החצי
לאחת ואת החצי לאחת. ותאמר האשה אשר בנה החי
אל המלך כי נכמרו רחמיה על בנה ותאמר כי אדני תנו
לה את הילוד החי והמת אל תמיתהו. ויען המלך ויאמר תנו
לה את הילוד החי והמת לא תמיתהו. היא אמו.*

מלכים א פרק ג פסוקים 16 – 27

הסיפור האמיתי, עם מלך שומרון, משתרע על פני
חמישה פסוקים, בעוד משפט שְׁלֵמָה משתרע על פני
שנים-עשר. כזאת היא כתיבתו: בין שני סיפורים

מקבילים, הסיפור האמיתי הוא הקצר והמנופח הוא
בדוטא.

כבשת הרש

את הסיפור על כבשת הרש כתבתי בהשראת
מעשה שהיה עם אחאב מלך ישראל בממלכת
שומרון:

גרסת המלך אחאב

נבות נרצח ואחאב ירש את כרמו. מאחורי רצח נבות
עמד אחאב, אך אני העדפתי להציג דווקא את
אשתו, איזָבֵּל, כְּיוֹזֶמֶת המהלך היות שממילא היא
לא היתה ישראלית. בסופו של דבר, אני מפנה
אצבע מאשימה כלפי אחאב, ולא כלפי אשתו, ואומר
לו 'הרצחת וגם ירשת'.

מלכים א פרק כא פסוקים 1 – 19

גרסת דוד המלך:

דוד המלך חשק בבת שבע אשת אוריה החתי ולשם
כך היה צורך להיפטר מבעלה

שואל ב פרק יא פסוקים 2 – ואילך,

שואל ב פרק יב פסוקים 1 – 7

אמנם לא שמתי בפני הנביא את המשפט המפורש
'הרצחת וגם ירשת', כדי לא להישמע כמעתיק
ממקום אחר, אך ברור לכל מי שקורא זאת כי כאן
מקומו של המשפט הזה.

שואל

את המלך שקדם לדוד כיניתי שאול, כמו שם ממלכת
המתים, כי לשם שלחתי אותו בדמי ימיו. את דמותם
של המלכים הדמיוניים דוד ושלמה שהמלכתי אחרי
שאול יצרתי מתוך דמותם האמיתית של עמרי

ואחאב. את דמותו של המלך הדמיוני שאול יצרתי
מתוך מה שהיה ידוע לי על מלכי ישראל האמיתיים
שקדמו לעמרי. שאול התחרה בדוד על כס המלוכה
ואהבת העם, ואלה אותם דברים עליהם התחרה
תבני בעמרי.

תבני מול עמרי

אז יחלק העם ישראל לחצי. חצי העם היה אחרי תבני
בן גינת להמליכו והחצי אחרי עמרי. ויחזק העם אשר
אחרי עמרי את העם אשר אחרי תבני בן גינת וימת
תבני וימלך עמרי.

מלכים א פרק 16 פסוקים 21, 22

שאול מול דוד

ויהי בקוואם בשוב דוד מהכות את הפלשתי וצאנה
הנשים מכל ערי ישראל לשיר והמחלות לקראת שאול
המלך בתפים בשמחה ובשלישים. ותענינה הנשים
המשחקות ותאמרנה הכה שאול באלפו ודוד ברקבתיו.
ויתר לשאול מאד וירע בעיניו הדבר הזה ויאמר נתנו
לדוד רבבות ולי נתנו האלפים ועוד לו אך המלוכה. ויהי
שאול עוין את דוד מהיום ההוא והלאה.

שמאל א פרק יח פסוקים 6 – 16

ויטל שאול את החנית ויאמר אכה בדוד ובקיר. ויסב
דוד מפניו פעמים.

שמאל א פרק יח, פסוקים 11, 12

רדיפת דוד בידי שאול

שאול א, פרק כד, כל הפרק

המרה השחורה שתקפה את שאול שוב ושוב.

מות מלכים

מנדב ועד תבני מתו בדמי ימיהם חמישה מלכים
בזה אחר זה. כולם נרצחו או התאבדו. אילו אני
הייתי מלך, הייתי מדוכדך לשמע ההתרחשויות
האלה, ומכאן קיבלתי את ההשראה לספר על הרוח
הרעה שתקפה את שאול.

נדב, בעשא, אלה, זמרי ותבני הם מלכים שהיו
באמת ונרצחו. אילו אני מלך ישראל, הייתי נמלא

פחד ודאגה ומבקש נחמה אפילו אצל המתים. אלה
הפחדים שנטעתי בלבם של שאול.

נזיפות שמואל הנביא

נביא ומלך שלא היו ולא נבראו אלא רק בכישרון
הכתיבה שלי למען יקפיד יאשיהו למלא אחר
הוראותיי בדיוק.

שמואל א, פרק יג, פסוקים 8 – 14

שמואל א, פרק כז, פסוקים 16 – 19

רוח נכאים

שאל סבל מרוח נכאים, סבל שהביא אותו לאבד את
שפיותו, לדרוש ברוחות מתים וגם הביא עליו את
מותו

שמואל א פרק טז פסוקים 14 ואילך

שמואל א פרק טז פסוקים 6 – 29

שמואל א פרק כח פסוקים 3 – 19

וכדי לפצות על חולשתו הענקתי לשאל מוות
בגבורה

ויקח שאל את החרב ויפל עליה.

שמואל א פרק לא פסוקים 4 – 6

הפקפוק של שאול ביכולתו להנהיג.

את זה העתקתי ממנהיג אחר

ויען שאול ויאמר הלאו בן ימיני אנכי מקטני שבטי ישראל

ומשפחתי הצערה מכל משפחות שבטי בנימין.

וכמוהו גדעון

ויאמר אליו כי אדני כמה אושיע את ישראל הנה אלפי

הדל במנשה ואנכי הצעיר בבית אבי.

מבחן המים

כדי לכבד את שאול סיפרתי בתחילה כי הוא בחר
שלוש מאות לוחמים על פי האופן בו שתו מים. אך
זה לא תאם את האופי שייחסתי לו בהמשך ולכן

החלטתי לוותר על הסיפור הזה; ומכיוון שכבר היה כתוב, מצאתי מנהיג אחר עבורו.

וירד את העם אל המים ואמר יהוה אל גזעו כל
אשר ילק בלשונו מן המים כאשר ילק הכלב תציג
אותו לבד וכל אשר יכרע על ברכיו, לשתות ויהי
מספר המלקקים בידם אל פיהם שלש מאות איש
וכל יתר העם כרעו על-ברכיהם לשתות מים.
שופטים פרק 5 פסוקים 5 - 7

קללת דוד בקינתו על שאול ויהונתן
הרי בגלבע אל טל ואל מטר עליכם ושדי תרומת כי שמ
נצל מן גבורים מן שאול בלי משיח בשמן.

רכס הרי הגלבוע משתרע בכיוון קדם - ים. עד היום
הצד הצפוני של רכס הגלבוע יבש בגלל מיעוט

גשמים, וזה תואם את קללת דוד. אך הסיבה ליובש איננה קללה של איש שלא היה קיים אלא הכיוון של ירידת הגשמים. בגלל כיוון הרוחות הנושבות בעת הגשם, המָטָר שיורד על ארצנו הוא בעיקר בכיוון מן הנגב צפונה, מה שמפרה את רכס גלבוע הנגבי ומשאיר את רכס גלבוע הצפוני יבש.

דוד וגלית

להלן הסיפור פרי דמיוני, שנועד להראות ליאשיהו כי בעזרת תחבולה גם לחלש יש סיכוי לנצח את החזק:

וַיָּבֹא דָוִד אֶת הַפִּלִּשְׁתִּי בִקְלָע וּבֶאֱבָן וְחֶרֶב אֵין בְּיַד דָּוִד

שְׁמוֹנָה אַ פָּרָק יֵל פְּסוּקִים 1 – 54

את ההשראה לסיפור קיבלתי מפסוק בפרק מרוחק:
*ותהי עוז האלחמה בגזב עם פלשתים ויך אלחנן בן
יערי ארזים בית הלחמי את גלית הגת' ועל חניתו כמנור
ארזים.*

שמאל ב פרק כא פסוק 19

וכך מתקבלים שני סיפורים שונים על אותו אירוע.
בסיפור דוד וגולית, דוד הרג את גלית אחרי שהמם
אותו באמצעות אבן קלע, אך לא סופר לי כיצד
אלחנן הרג את גלית. על כן, נוח לקבל כאילו אלה
הם שני פלשתים הנושאים את אותו שם.
סיפור הריגת גלית בידי דוד משתרע על פרק שלם,
בעוד סיפור הריגת גלית בידי אלחנן בן יערי ממוקם
על פסוק אחד בלבד. כרגיל, כשאני מציג שני

מאורעות מקבילים, הסיפור הקצר הוא אמת בעוד
הסיפור המנופח הוא בדוּתא.

הפילגש בגבעה

פרצה מלחמה בין שבט בנימין ושאר שבטי ישראל.
למרות שהמלחמה הזאת נסבה סביב כיבוש אדמה,
רציתי להראות שלמלחמה ההיא, ולכל מלחמה
בכלל, יש הצדקה מוסרית. בני בנימין נהגו להתעלל
בגופות אויביהם, וכך עשיתי בבואי לבנות את סיפור
הפילגש בגבעה.

את סיפור ההתנהגות הנלוזה של בני בנימין
העתקתי מסיפור אחר שכתבתי:

לוט ואנשי סדום

ואנשי העיר סדם נסבו על-הבית ויקראו אל לוט ויאמרו לו
איה האנשים אשר באו אליך הלילה הוציאם אלינו ונדעה
אתם. ויצא אלהם לוט הפתחה והדלת סגר אחריו
ויאמר אל נא אחי תרעו. הנה נא לי שתי בנות אשר לא
ידעו איש אוציה נא אתהן אליכם ועשו להן כטוב
בעיניכם. רק לאנשים האל אל תעשו דבר כי על כן באו
בצל קרתי. ויאמרו גש הלאה ויאמרו האחד באלגור
וישפט שפט. עתה נרע לך מהם. ויפצרו באיש בלוט
מאד ויגשולשבר הדלת.

בראשית פרק יט פסוקים 4 - 9

הזקן ואנשי גבעה

והנה אנשי העיר אנשי בני בליעל נסבו את הבית
מתדפקים על הדלת ויאמרו אל האיש בעל הבית הזקן
לאמר הוצא את האיש אשר בא אל ביתך ונדענו. ויצא
אלוהים האיש בעל הבית ויאמר אליהם אל אחי אל תרעו
נא. אחרי אשר בא האיש הזה אל ביתי אל תעשו את
הנבלה הזאת. הנה בתי הבתולה ופילגשהו אוציאה נא
אותם וענו אותם ועשו להם הטוב בעיניכם ולאיש הזה
לא תעשו דבר הנבלה הזאת. ולא אבו האנשים לשמע לו.
שופטים פרק יט פסוקים 15 – 25

אנשי בנימין נהגו להתעלל בגופות אויביהם ולהפיץ
את מחזות הזוועה בכל הארץ לשם הטלת מורא.

גופה מבוותרת של אישה שנפחה את נשמתה אחרי
שעברה עשרות אינוסים והתעללויות בלילה אחד
שימשה בְּיָדִי אמתלה לפתיחת מלחמה מוסרית
צודקת.

ולא אבו האנשים לשמאלו ויחזק האיש בפולגשו ויצא
אלוהים החזק וידעו אותה ויתעללו בה כל הלויה עד
הבקר וישלחוה בעלות השחר.

ויבא אל ביתו ויקח את המאכלת ויחזק בפולגשו ויתחזה
לעצמיה לשנים עשר נתינים וישלחוה בכל גבול ישראל
והיה כל הראה ואמר לא נהיתה ולא נראתה כזאת
למיום עלות בני ישראל מארץ מצרים עד היום הזה.
שופטים פרק יט פסוקים 25, 30

סיפרתי כי גם המלך שאול, אף הוא בן שבט בנימין,
ביתר גופה והפיץ את אבריה בכל שבטי ישראל. כדי
לרכך את תגובת יאשיהו כתבתי שהגופה ששאול
ביתר היא לא של אדם אלא של פרה.
את ביתור הגופה והפצת איבריה בין שבטי ישראל
לשם הטלת מורא העתקתי מבנימין.
דבר המלחמה הזאת עבר מדור לדור בתוך שבט
בנימין. שבט יהודה סיפח את נחלת בנימין והיום
בנימין הוא חלק מממלכת יהודה. על כן ניתן לחשוב
שזו היתה מלחמה מיותרת ומשום כך הדגשתי את
ההיבט המוסרי.

סיפור אבשלום

מלחמת בנימין בישראל

אנשי שבט בנימין הינם לוחמים מיומנים.

*ויתפקדו בני בנימן כיום ההוא מהערים עשרים וששה
אלף איש שלל חרב לבד מישבי הגבעה התפקדו שבע
מאות איש בחזר. מכל העם הזה שבע מאות איש בחזר
אשר יד ימיו כל זה קלע באבן אל השערה ולא יחטא.
שופטים פרק כ פסוקים 15, 16*

אך נחלתם קטנה מזו של כל שבט אחר. בגלל
ניסיונות התרחבות חוזרים ונשנים הם העלו עליהם
את חמת כל שבטי ישראל. סכסוך הגבולות העיקרי
היה מול יהודה. כדי להטיל מורא נהגו אנשי בנימין
לפשוט על שבט יהודה ולחולל בו מעשי זוועה כגון

התעללות בגופת חלל וביתורה לאיבריה.
במתקפה שיזם יהודה על בנימין, שבניו היו לוחמים
מאומנים, ניגפו אלפי בני יהודה. יהודה הפיץ בכל
שבטי ישראל את מעשי הזוועה שחוללו בני בנימין,
ושבטי ישראל התייצבו שכם אחד עם יהודה נגד
בנימין.

במלחמה שהתלקחה ניגפו שבטי ישראל מול שבט
בנימין. במערכה הבאה פיתו ישראל את חיל בנימין
לדלוק אחר גדוד ישראלי. אנשי בנימין הותירו את
עריהם בלתי מוגנות וצבא ישראל עלה עליהן והעלה
אותן באש. אחרי כן כיתרו את צבא בנימין והשמידו
אותו. מכל מאות אלפי בני בנימין נותרו רק מאות
בודדות, ודורות רבים נדרשו על מנת לשקמם.

ויקראו בני ישראל אל בני בנימן ביום השני ואיש ישראל
שבו אל בני בנימן ויכנסו לפי חרב מעיר מתם עד בהמה
עד כל הנמצא גם כל הערים הנמצאות שלחו באש.
שופטים, פרק כ פסוקים 24 – 48

אֲבִשְׁלוֹם

למלך דוד מיוחס חטא סילוק אוריה החתי ולקיחת
אשתו בת שבע.

'ועתה לא יסור חרב מביתך עד עולם', מודיע יהוה
למלך דוד בעקבות חטאו, והעונש הזה לא אחר
לבוא בדמות אֲבִשְׁלוֹם שטבח את כל בניו של המלך
דוד ותפס את המלוכה בכוח.

להבדיל מן הדמויות הבדויות של דוד ובניו, דמותו
של אֲבִשְׁלוֹם בן דוד מבוססת על איש אמיתי –

אַבְשָׁלוֹם בֶּן תִּלְמִי בֶן עֲמִיהוּד מֶלֶךְ גִּשּׁוּר, וְשֵׁם אִמּוֹ
מֵעֵכָה. הָיִיתָ שְׂאֵבֶשׁלוֹם בֶּן תִּלְמִי מִתּוֹעַד בְּכַתְבִּי מֶלֶכִּי
גִּשּׁוּר, לֹא יָכוֹלְתִּי לְהִתְעַלֵּם מִמֶּנּוּ וְעַל כֵּן הוֹסַפְתִּי אֶת
דַּמּוֹתַי לְרִשְׁיַמְתּוֹ בְּנֵי דוֹד הַבְּדוּיִים. מִכָּל בְּנֵי שֶׁל
הַמֶּלֶךְ דוֹד רֵק לְאַבְשָׁלוֹם הָעֲנֵקְתִּי יָחוּס מִלְכוּתִי מִלֵּא.
כְּתַבְתִּי שְׂדוּד נִשְׂא לְאִשָּׁה אֶת מֵעֵכָה בֵּת הַמֶּלֶךְ
תִּלְמִי וְהִיא יֹלְדָה בֶּן וּבֵת – אֶת אַבְשָׁלוֹם וְאֶת אַחֲוָתוֹ,
שְׂאוֹתָהּ כִּינִיתִי תָמָר.

וַיֹּאדָמוּ לְאַבְשָׁלוֹם שְׁלוֹשָׁה בָנִים וּבֵת אֶחָד וְשֵׁם הַתָּמָר; הִיא

הָיְתָה אִשָּׁה יָפֶת מַרְאֶה

שְׂמֹאל ב', פָּרָק י"ד, פָּסוּק 23

סיפוח בנימין והצבת יד

נחלת שבט יהודה היתה מן הגדולות בנחלות
השבטים. המלחמה עם שבט בנימין החלישה את

שבט יהודה, ואֶבְשָׁלוֹם בן תלמי, בהיותו מפקד צבא ממלכת גשור, ניצל את חולשת שבט יהודה, השתלט על נחלתו והפך אותה לממלכה. הוא היה מלך יהודה הראשון ואחת מפעולותיו הראשונות היתה סיפוח נחלת שבט בנימין לממלכת יהודה. הוא התעתד לספח לממלכת יהודה נחלות שבטים נוספות, אך אלה סרבו להיות חלק בממלכה הכוללת את השבט המקולל בנימין; הם התאגדו לממלכה אחת וסיכלו את תכניות אֶבְשָׁלוֹם. כך נוסדו שתי ממלכות - יהודה וישראל – שהתקיימו זו לצד זו מאות שנים.

פעולה נוספת של אֶבְשָׁלוֹם היתה הצבת יד בעמק המלך, הניצבת שם עד היום. ליאשיהו הסברתי כי אֶבְשָׁלוֹם בן דוד הספיק להציב את היד הזאת באין לו בנים בתקופה הקצרה בה מרד בדוד ומלך על ישראל.

ואבשלם לקח ויזב לו בחיו את מצבת אשר בעמק המלך
כי אמר אין לי בן בעבור הזכיר שמי ויקרא למצבת על
שמו ויקראה יז אבשלום עד היום הזה.
שמואל ב פרק יח פסוק 18

אולם היות שלאבשלום בן תלמי נולדו בנים, הוספתי
גם אותם לאבשלום בן דוד.
וילדו לאבשלום שלושה בנים ובת אחת.
שמואל ב פרק יז פסוק 27

טבח בני המלך

אבשלום בן תלמי טבח באצילי יהודה שהתנגדו לו.
את הטבח הזה ייחסתי לאבשלום בן דוד ואת
הנטבחים לבני דוד. הסברתי ליאשיהו כי ההצדקה

לטבח שערך אַבְשָׁלוֹם היא חילול כבודה של אחותו;
סיפרתי כי אחד מבניו של דוד, אמנון (קרוי על שם
אמון, המלך שקדם ליאשיהו), חמד את תמר אך
אחרי שטימא אותה הוא התעלל בה ואַבְשָׁלוֹם
התנקם בו והרג אותו ואת כל בני המלך שידעו
ושתקו.

את דבר ההתעללות והנקמה העתקתי לסיפור דינה
בת יעקב אשר שכם בן חמור התאהב בה ותינה
איתה אהבים ואחיה של דינה, שמעון ולוי, שחטו
אותו ואת כל בני ביתו כנקמה על חילול כבוד
אחותם.

סיפור דינה ושכם

בראשית פרק לד

סיפור תמר ואמנון

שמאל ב פרק יג פסוקים 1 – 30

דוד שמע והחריש וכמוהו גם יעקב שמע והחריש.
יאשיהו נבהל מן הסיפור על הטבח ההמוני ואני
תכננתי ששושלת דוד לא תעבור דרך משפחה
מלכותית זרה ועל כן הוספתי תיקון:

ויען יונדב בן שמעה אחי דוד ויאמר אל יאמר אדני את
כל הנערים בני המלך המיתו כי אמנון לבדו מת כי על פי
אבשלום היתה שומה מיום עתו את תמר אולתו. ועתה אל
ישם אדני המלך אל לבו דבר לאמר כל בני המלך מתו כי
אם אמנון לבדו מת.

שמאל ב פרק יג פסוקים 32, 33

השם 'יונדב' הוא שיכול אותיות של 'בְּדִין', והשם
'שמעה' הוא סיכול אותיות של 'מעשה', דהינו 'יונדב'
'ושמעה' הוא 'מעשה בדיון'. אך יאשיהו לא הבין זאת
ואני לא טרחתי להתעמת איתו על כך.

ברִיחַת אֲבִשְׁלֹם וְשׁוּבוֹ

היות שבניתי את דמות אֲבִשְׁלֹם בן דוד על פי
אֲבִשְׁלֹם בן תלמי, קל היה לי לשלוח אותו אל
ממלכת גשור.

וְאֶבְשֵׁלֹם בָּרַח וַיֵּלֶךְ גָּשׁוּר וַיְהִי שָׁם שְׁלֹשׁ שָׁנִים. וַתָּכֵל דָּוִד

הַמֶּלֶךְ לִצְאֹת אֶל אֶבְשֵׁלֹם כִּי נָחַם עַל אֲמֹנֹן כִּי מָת.

שְׁמוֹאל ב' פָּרָק יג פְּסוּקִים 33 - 39

ויאמר המלך אל יואב הנה נא עשיתי את הדבר הזה
ולך השב את הנער את אֶבְשָׁלֹם. ויקם יואב וילך גשורה
ויבא את אֶבְשָׁלֹם ירושלם.

שמאל ב פרק יד פסוקים 21 – 23

וכאֶבְשָׁלֹם לא היה איש יפה בכל ישראל להלל מאד. מכל
רגלו ועד קדקדו לא היה בו מום. ובגללו את ראשו
והיה מקץ ימים לימים אשר יגלח כי כבד עליו וגללו
ושקל את שער ראשו מאתים שקלים באבן המלך. ויולדו
לאֶבְשָׁלֹם שלושה בנים, ובת אחת ושמה תמר. היא היתה
אשה יפת מראה.

שמאל ב פרק יד פסוקים 25+10 – 27

'כַּאֲבָשְׁלוּם לֹא הָיָה אִישׁ יָפֶה בְּכָל יִשְׂרָאֵל'. אֵת
תְּכֹנֶנֶת הַיּוֹפִי הַזֹּאת הִעֲתַקְתִּי מֵאֲבָשְׁלוּם בֶּן תַּלְמִי. כָּל
בְּנֵי מִשְׁפַּחְתּוֹ הָיוּ יָפִי מְרָאָה.

תמר

הִעֲנַקְתִּי לִבְתּוֹ שֶׁל אֲבָשְׁלוּם אֵת הַשֵּׁם 'תִּמְר', כִּי זֶה
הָיָה הַשֵּׁם שֶׁנִּתְּנִי לְאַחֻתּוֹ. זֶה גַּם הַשֵּׁם שֶׁנִּתְּנִי
לְתִמְר אַחֶרֶת, בֵּת שִׁבְט יְהוּדָה, אֲשֶׁר הוּא שְׂמָה
בְּזִנּוּנִים וְהַצְלִיחָה לְטַהֵר אֵת שְׂמָה בְּזִכּוֹת חוֹכְמַתָּה:
הוּא מוֹצֵאת וְהִיא שֹׁלֵחָה אֶל חֲמִיהָ לֵאמֹר לֹאִישׁ אֲשֶׁר אֵלֶּה
לֹא אֶנֶכִּי הִרָה. וְלֵאמֹר הִכָּר נָא לִמִּי הַחֲתָמָת וְהַפְתִּילִים
וְהַמָּטָה הָאֵלֶּה. וַיִּכָּר יְהוּדָה וַיֹּאמֶר צְדָקָה מֵאִנִּי.
בְּרֹאשִׁית פֶּרֶק ל"ח פְּסוּקִים 12 – 26

מזימת אבשלום

אבשלום קונה את לבב העם

שמואל ב פרק טו פסוקים 1 - 6

אבשלום ממציא סיפור על נדר

אבשלום מספר לדוד על נדר אשר נדר ומבקש
רשות לקיימו

ויאמר אבשלום אל המלך אלכה נא ואשלם את נדרי אשר
נדרתי ליהוה בחברון. כי נדר נדר עבדך בשבתי
בגשור בארם לאמר אם ישוב ישיבני יהוה ירושלם
ועבדתי את יהוה. ויאמר לו המלך לך בשלום. ויקם וילך
חברונה.

שמואל ב פרק טו פסוקים 7 - 9

. את הביטוי 'לך בשלום' יש להבין כ'לך אֲבִשְׁלוּם'
ללא ראש', לומר כי כך ניבא המלך דוד את קצו של
אֲבִשְׁלוּם שימות בגלל ראשו. רק אחרי שסיפרתי לו
איך מצא אֲבִשְׁלוּם את מותו וללא מעט הסברים,
הנהן ואשיהו לאות כי הבין.

את נדרו של אֲבִשְׁלוּם ניפחתי והעתקתי לסיפור
חלום יעקב:

*וידר יעקב נדר לאמר אם יהיה אלהים עמדי ושמרני
בדרך הנה אשר אנכי הולך ונתן לי לחם לאכל ובגד
ללבוש ושבתני בשלום אל בית אבי והיה יהוה לי לאלהים.
והאבן הזאת אשר שמתי מצבה יהיה בית אלהים וכל
אשר יתן לי עשר אעשרנו לך.*

בראשית פרק כח פסוקים 20 – 22

אולם כוונתו האמיתית של אֲבִשְׁלוֹם לא היתה
תשלום נדר.

וישאל אבשלום מרגלים בכל שבטי ישראל לאמר
כשמעכם את קול השפר ואמרתם מלך אבשלום
בחברון. ואת אבשלום הלכו מאתים איש מירושלם
קראים והלכים לתתם ולא ידעו כל-דבר. וישאל אבשלום
את אחיתפל הגלני יועץ דוד מעירו מגלה בלבחו את
הלבחים ויהי הקשר אמץ, והעם הולך ורב את אבשלום
שמאל ב פרק טו פסוקים 10 – 12

המצור על דוד

שמאל ב פרק טו, פסוקים 13 - 37

תבוסת אבשלום

שמאל ב פרק יח פסוקים 1 – 8

מות אבשלום

ואַבְשָׁלוֹם רָכַב עַל הַפֶּרֶד וַיָּבֹא הַפֶּרֶד תַּחַת שׁוֹבַר
הָאֵלֶּה הַגְּדֹלָה וַיַּחֲזֶק רֹאשׁוֹ בָּאֵלֶּה וַיֵּתֶן בֵּין הַשָּׁמַיִם וּבֵין
הָאָרֶץ וְהַפֶּרֶד אֲשֶׁר תַּחְתּוֹ עָבַר.
וַיִּקַּח יוֹאָב שְׁלֹשָׁה שִׁבְטִים בַּכּוֹף וַיִּתְקַעם בָּלֵב אַבְשָׁלוֹם
עֹדוֹנוֹ חַי בָּלֵב הָאֵלֶּה. וַיִּסְבּוּ עֲשָׂרָה נְעָרִים נְשֵׂאֵי כְלֵי יוֹאָב
וַיַּכּוּ אֶת אַבְשָׁלוֹם וַיִּמָּתֶהוּ.

שמאל ב פרק יח פסוקים 9 – 17

הנה כך הלך בשלום אַבְשָׁלוֹם ללא ראש – שיער ראשו, עיקר גנדרנותו, הוא זה שהביא עליו את מותו כנבואה אשר שמתיו בפי המלך דוד.

מדוע צריך היה דוד להביס את אבשלום

אַבְשָׁלוֹם האמיתי לא נהרג אלא מת בשלוה. את מות אַבְשָׁלוֹם בשובך האלה בדיתי, כמו את דוד ואת אַבְשָׁלוֹם בן דוד. ניצחון דוד על אַבְשָׁלוֹם נועד לומר ליאשיהו כי הוא נצר טהור לבית דוד ללא מעורבות של בית מלוכה זר. אַבְשָׁלוֹם בן תלמי פינה את מקומו לשלֵמָה בן דוד, וכך הבטחת יהוה להקים ניר לדוד לא הופרה.

אבלו של דוד

מאליו מובן שאדם יבכה על מות בנו. אם דוד לא היה בוכה, היה מתעורר חשד שהוא דמות בדויה. לכן הוספתי את קינת דוד על אֶבְשָׁלוֹם.

וירגז המלך ויבך וכה אמר בני אֶבְשָׁלוֹם בני בני
אֶבְשָׁלוֹם מי יתן מותי אני תלתיך אֶבְשָׁלוֹם בני בני. ומהי
התשעה ביום ההוא לאבא לכל העם כי שמע העם ביום
ההוא לאמר נצב המלך על בנו והמלך לאט את פניו
ויצעק המלך קול גדול בני אֶבְשָׁלוֹם אֶבְשָׁלוֹם בני בני.

מעכה

אמנם אֶבְשָׁלוֹם בן דוד הוא דמות בדויה, אך היה ביהודה מלך אשר שמו אֶבְשָׁלוֹם. הוא היה בנו של תלמי מלך גשור. הוא קרא לבתו מעכה על שם אמו.

לא בכדי נמסר לי כי היא היתה אשה יפת מראה.
מלכים חשקו בה והיא נעתרה ליותר מאשר מלך
אחד. יופי הוא תכונה משפחתית ולכן גם על תמר
אחות אֶבְשָׁלֹם אמרתי שהיא יפת מראה וכי אמנון
בן דוד חשק בה עד כדי אינוס.
יורש כיסאו של אֶבְשָׁלֹם בן תלמי (וגם של שְׁלֹמֶה בן
דוד) הוא רחבעם אשר, על פי מקור חיצוני, נשא
לאישה את אחותו, מעכה בת אֶבְשָׁלֹם.
*רחבעם לקח את מעכה בת אֶבְשָׁלֹם ותלד לו את אבים.
ויאהב רחבעם את מעכה בת אֶבְשָׁלֹם מכל נשיו
ופילגשיו ויעמד לראש רחבעם את אבים בן מעכה
לנציז באחיו כי אלהמליכו.*

רחבעם אהב את אחותו מעכה בת אֶבְשָׁלֹם יותר
מכל אישה אחרת בהרמונו והיא היתה אישה יפת
מראה כמו כל בני ובנות משפחת תלמי מלך גשור.

על פי המקור החיצוני, היא היתה אמם של שניים
ממלכי יהודה:

*מֶלֶךְ אֲבִים עַל יְהוּדָה שְׁשֵׁשׁ שָׁנִים מֶלֶךְ בִּירוּשָׁלַם וְשֵׁם אִמּוֹ
מַעֲכָה בֵּת אֲבִישָׁלוֹם. מֶלֶךְ אֲסָא בֶן אֲבִים מֶלֶךְ יְהוּדָה
וְאַרְבָּעִים וְאַחַת שָׁנָה מֶלֶךְ בִּירוּשָׁלַם וְשֵׁם אִמּוֹ מַעֲכָה בֵּת
אֲבִישָׁלוֹם.*

לפי המקור החיצוני, הוליד המלך אבים בן מאמו.
גילויי עריות בקרב משפחות אצולה הנם תופעה
מקובלת, כמו נשואי רחבעם עם אחותו. ומטרתם
היא לשמור על היופי והבינה בתוך המשפחה. מן
הסיבה הזאת, גם אמם של ילדיו של אֶבְשָׁלוֹם היא
אמו מעכה.

רחבעם בן שלמה מול רחבעם בן אבשלום

אמנם 'שלמה' הוא דמות בדויה אך ייחסתי אליו פרטים מדמותו של מלך יהודה, אבשלום בן תלמי. כשבדיתי את המלך שלמה הצגתי מאבק על המלוכה בין שלמה ואחיו. אך באחד הפסוקים כתבתי 'אבשלום' במקום 'שלמה', כי אכן היה מאבק על המלוכה בין אבשלום בן תלמי ומתחריו.

יואב נטה אחרי אדניה, ואחרי אבשלום לא נטה.

מלכים א פרק ב פסוק 28

שלמה מוציא להורג את יואב אשר לא נטה אחריו:

ויצל בניו בן יהוידע ויפגע בו וימתו

מלכים א. פרק ב, פסוק 34

אֲבָשְׁלוּם לַחֵץ אֶת נִתְיָנוֹ וְהִקְשָׁה עֲלֵיהֶם אֶת עוֹלוֹ וְהֵם
בִּקְשׁוּ מִבְּנוֹ, רַחֲבֵעַם, שִׁיקֵל עֲלֵיהֶם. הוּא נִעְנָה
לְבִקְשָׁתָם בַּחֲיוֹב:

*אם היום תהיה עבד לאם הנה ועבדתם ועניתם ודברת
אלוהים דברים טובים והיו לך עבדים כל הימים.
מלכים א פרק יב פסוק ז*

אך בפי רחבעם בן שלמה שמתי מילים קשות, כדי
להסביר ליאשיהו מדוע התפרקה ממלכת ישראל
המפוארת של דוד ושלמה לשתי ממלכות:
*קטני עבה ממתני אבי ועתה אבי העמים עליכם על כבד
ואני אוסיף על עליכם. אבי יסר אתכם בשוטים ואני איסר
אתכם בעקרבים*

מלכים א פרק יב. פסוקים 10, 11.

כדי לקיים את הבטחת יהוה להקים ניר לדוד,
מחקתי את שמו של אַבְשָׁלֹם ושמתי במקומו את
שְׁלֹמֹה.

אנשי יהודה הוקירו את רחבעם, ושתי שושלות מלכי
יהודה החזיקו מעמד ברצף, כמעט ללא זעזועים,
למעלה משלוש-מאות שנה, בעוד ממלכת ישראל
ידעה הפיכות רבות, עד חורבנה בידי ממלכת אשור.
השושלת הראשונה של דוד התחילה ברחבעם
והסתיימה במותו של יהושפט. השושלת השנייה של
דוד התחילה ביהואש, נמשכה עד יהואחז בן יאשיהו
ואולי אפילו אחריו.

מקדשים ובמות בסביבות ירושלם

בירושלם ניצב מקדש מרכזי ושמו 'מקדש שְׁלֹמֹה' כי
בתחילת ימיו הוא שירת את חסידי אמונת שְׁלֹמֹה.
כאשר בניתי את דמות החכם מכל אדם - שְׁלֹמֹה

המלך כיניתי אותו שְׁלָמָה, כשם המקדש, ובאופן
הזה יכולתי לייחס אליו את הקמתו.

בירושלם וסביבתה ניצבו מאות מקדשים ובמות
שפעלו בשירותם של מאות אלילים זרים, והמשימה
שעמדה לנגד עיניי היתה ליישב את הסתירה בין
מפעלו של המלך הצדיק שְׁלָמָה לבין ריבוי השיקוצים
שעשה. ובכן, שְׁלָמָה המלך היה לא רק החכם מכל
אדם אלא גם גבר רב-און אשר התחתן עם אלף
נשים, בהן שלוש-מאות פילגשים. סיבת ריבוי
הנישואים, כך כתבתי, היתה חיזוק הקשרים עם
מדינות העולם.

*וּשְׁלָמָה הָיָה מוֹשֵׁל בְּכָל הַמַּמְלָכֹת מֵאֵן הַנְּהַר אֲרָץ פִּלִּשְׁתִּים
וְעַד גְּבוּל מִצְרַיִם.*

לכל אשה הוא העניק מקדש לאלוהות החביבה עליה, וכך נעשתה ירושלם מוקפת בשבע-מאות מקדשים ובשלוש-מאות במות – אֶלֶף בסך הכל. אמנם מספרם הכולל לא באמת הגיע עד אלף, אך המלך הינוקא יאשיהו, שידיעת החשבון שלו לא היתה מן הגבוהות, לא הטריח עצמו למנות את כולם, כי לא ידע כיצד. אני והצוות שלי עודדנו אותו להשמיד את המקדשים והבמות, והוא עשה כדברנו.

נישואיו הראשונים של המלך שלמה:

ויתחתן שֶׁלֹמֹה את פֶּרֶעָה מֶלֶךְ מִצְרַיִם ויקח את בת פֶּרֶעָה ויביאה אֵלָיו עִיר דָּוִד עַד כִּלְתוֹ לִבְנוֹת אֶת בֵּיתוֹ ואת בית יהוה ואת חֲזוֹת יְרוּשָׁלַם סְבִיב. רק העם מִלְּבָחִים בְּבָמוֹת כִּי לֹא נִבְנָה בֵּית לַשֵּׁם יְהוָה עַד הַיּוֹם הַהוּא.

נישואיו האחרים

המלך שֶׁלָמָה אהב נשים נכריות: מואביות, עמוניות,
אדומיות, צידוניות, חתיות ועוד

מלכים א פרק יא פסוקים 1 – 10.

בהמשך אני "מנבא" את התפלגות הממלכה
המפוארת לשתי ממלכות - ישראל ויהודה
מלכים א פרק יא פסוקים 11 – 13

טיהור הארץ מן העבודה הזרה

לא היה שום קושי לשכנע את יאשיהו כי הוא יד ימינו
של האל הגדול יהוה, ואת תפקידו זה הוא מילא על
הצד הטוב ביותר – אף מעל ומעבר לנחוץ.
*וי13 המלך את חלקיהו הכהן הגדול ואת כהני המשנה
ואת שמרי הסף להוציא מהיכל יהוה את כל הכלים*

העשויים לבדל ולאשרה לכל צבא השמים וישרפם מחול
לירושלם בשדמות קדרון ונשא את עפרם בית אל.
מלכים ב פרק כג פסוקים 4 – 16.

וישלח ויקח את העצמות מן הקברים וישרל על המזבח
ויטמאהו

כאן הגדיל יאשיהו לעשות מעבר למידה הדרושה.
בהוצאת עצמות מן הקברים ושריפתם יש כדי
השמדת נשמות המתים. היה עלינו לעשות מעשה
ולספר מעשיה נוספת למלך הינוקא.
בשדה הקברים של העיר בנינו קבר מיוחד עם
מצבה בסגנון עתיק, והבאנו אותו אליו. בדברי הימים
של העיר שיבצנו מראש נבואה בת שלוש מאות
שנה, כביכול:

מלכא מלכא כה אמר יהוה הנח בן נולד לבית דוד
יאשיהו שמו ולכא עליך את כהני הבמות המקטרים עליך
ועצמות אדם ישרפו עליך

מלכים ב פרק כג פסוקים 4-25

מלכים א פרק יג כל הפרק

כצפוי, בלע יאשיהו את הסיפור על קרבו ועל כרעיו
ונרגש בעיקר מן העובדה שעוד לפני למעלה
משלוש-מאות שנה הוא עצמו נחזה בנבואה.
ויאמר הניחו לו איש אל ינע עצמותיו. וימלאו עצמותיו את
עצמות הנביא אשר בא משמרון.

מרגע זה ואילך נזהר יאשיהו במעשיו וחדל להתעלל
בעצמות המתים.

ואחרי כל מעשי הזוועה שחולל, שב יאשיהו
לירושלם לעשות בביתו.

חזקיהו

הדברים הבאים התרחשו טרם זמני.

עם ישראל מעולם לא יצא ממצרים. שבטי ישראל,
ברובם כנענים, ישבו בארץ זה עידן ועידנים. במצרים
נהגה דת מרובת אלילים ומקדשים. כדרכם של כוהני
מקדשים בכל העולם, גם כוהני מצרים החזיקו בידם
כוח רב והיו מושחתים. פשוטי העם מצאו עצמם
מפורדים ומסוכסכים בין אלילים רבים, מה שרק
חיזק והעשיר את כוהני המקדשים. אלה שיתפו
תדיר פעולה עם השליטים לתועלת שני הצדדים על
חשבון המוני העם. יום אחד קם במצרים פרעה
שביקש לבטל את דת האלילים המושחתת ולהשליט

במקומה דת המתמקדת במוסר בין בני אדם וסוגדת
לאל אחד. כל עוד שלט הפרעה הזה במצרים רדפו
כוהניו את כוהני האלילים. לאחר מותו חזרו כוהני
האלילים למשול בכיפה והקערה התהפכה על פיה;
כוהני האל האחד נהפכו מרודפים לנרדפים, ונאלצו
לנוס ממצרים. קבוצה בת שלושים וששה כוהנים
נמלטה למדבר סיני, שם התקיימה כמה עשרות
שנים. זה נתן לי את ההשראה לסיפור יציאת בני
ישראל ממצרים. הם כינו את עצמם 'לויים' מן
המילה 'לוי' במצרית שפירושה לולאה וגם כי
מספרם, שלושים וששה, הוא ל"ו בחשבונאות
עברית. הם כינו עצמם 'בית לוי' ואת דתם המוסרית
הם ייחסו למנהיגם הראשון, איש בשם 'משה'. כוהני
המקדש בירושלם ייחסו את מייסד משפחתם לאיש
בשם 'אהרון' וכינו עצמם 'בית אהרון'. תקופה
מסוימת שלטו החתים בארץ כנען, והלויים חסו תחת

הגנתם. הם לא עבדו לאל מסוים אלא בחרו להפעיל את דת המוסר שלהם באמצעות האל האחד המקובל ביותר. בכנען נהג פולחן של האל 'אל', והלויים הטיפו דרכו את דתם המוסרית. הם לא פעלו במקדשים אלא הטיפו ברחובות ובכיכרות. הם תיעבו את כוהני המקדשים המושחתים העשירים, ואלה בזו להם בשל עוונות. דת הלויים עשתה לה נפשות בממלכת ישראל, בעוד אנשי ממלכת יהודה סגדו בעיקר במקדשים ובבמות. בימי המלך חזקיהו פשטה ממלכת אשור על ארץ כנען והחריבה ערים רבות בישראל וביהודה. ישראלים רבים מצאו מקלט בירושלם בעלת הביצורים החזקים ובתוך שנות דור גדלה אוכלוסיית ירושלם פי חמש או שש. עד אז שלט בפולחן בירושלם בית אהרון. הישראלים הביאו לירושלם את דת משה ועמדה להתחולל בה מלחמה בין שתי דתות המתעבות זו את זו. בשערי ירושלם

עמד הצורר האשורי והעיר היתה נתונה במלחמה
 חיצונית. חזקיהו, מלך חכם, הבין כי מלחמה פנימית
 בעת מלחמה חיצונית עלולה בוודאות להמיט אסון.
 הוא הקדים תרופה למלחמה הפנימית ויצר דת
 המאחדת איחוד בלתי אפשרי בין דת לוי ודת אהרון.
 לצורך זה קיבלו ראשי בית לוי מעמד של כוהנים
 עליונים במקדש שְׁלֵמָה לצד ראשי בית אהרון, ונכתב
 כי מייסדי הדת המאוחדת, משה ואהרון, הם אחים
 בני אותם הורים ממשפחת לוי.
 כפי שציינתי, הדברים האלה התרחשו לפני זמני, אך
 בבואי לספר את תולדותיהם ההזויים של המלכים
 דוד וְשִׁלְמָה כתבתי כי את הגורן עליה ייבנה בית
 המקדש קנה דוד מידיו של ארונה שהוא שיפול
 אותיות של השם אהרון.

שמואל ב פרק כד פסוקים 18 – 25.

את ההבדל בין שתי המסורות שימרתי במספר
מקומות. לדוגמה, הדיבר 'שמור את יום השבת
לקדשו'.

נוסח בית לוי: זכר ליציאת מצרים

דברים פרק ה פסוקים 11 - 14

נוסח בית אהרן: סדר בריאת העולם

שמות פרק כ פסוקים 7 - 10

היבוסים

ירושלם היתה עיר של מקדשים ובמות ורוב אנשיה
עוסקים בכהונה בדרגות שונות. הם נקראו 'ירושים'
על שם עירם ירושלם. אך אילו הייתי מכנה אותם
בשם האמיתי היו יאשיהו וכל אדם מבינים כי
ירושלם הייתה עיר של מקדשים מימים ימימה ובית
המקדש המרכזי בה, מקדש שלמה, לא נבנה בידי

המלך שְׁלֹמֶה אלא כבר היה קיים זמן רב קודם.
כדי שלא ייחשבו אנשי ירושלם לכוהנים, שיניתי את
שם: האות שי"ן נהגית כמו האות סמ"ך וצורת
האות בי"ת דומה מאד לצורת האות רי"ש וכך
הולדתי מן העם הירוש' את העם היבוס' והוספתי
אותו לכל עממי כנען.

בסופו של דבר התאכזבתי מיאשיהו

אך עלי להודות כי היה זה באשמתי. שכנעתי אותו
להאמין באמת ובתמים כי הוא שליחו של יהוה עלי
אדמות וכי דבר לא יכול לפגוע בו. באמונתו זו הוא
יצא בראש צבא יהודה הקטן לעצור את צבא מצרים
האדיר שהיה בדרכו אל קרב מול בבל. חץ שנורה
אל לבו קיפד את חייו:

עלה נכו מלך מצרים להלחם בכרכמיש על פרת ויצא
לקראתו יאשיהו. וימיתו במגדו כראתו אתו. וירכבהו
עבדיו מת ממגדו ויבאהו ירושלם ויקברהו בקברתו.

וישאל אליו נכו מלואכים לאמר מה לי ולך מלך יהודה לא
עליך אתה היום כי אל בית מלחמתי ואלהים אמר לבהלני.
חצלך מאלהים אשר עמי ואל ישחיתך. ולא הסב יאשיהו
פניו ממנו כי להלחם בו התחפש ולא שמע אל דברי נכו
מפי אלהים ויבא להלחם בבקעת מגדו. וירו הירים למלך
יאשיהו ויאמר המלך לעבדיו העבירוני כי החליתי מאד.
ויעבירהו עבדיו מן המרכבה וירכיבהו על רכב
המשנה אשר לו ויוליכהו ירושלם וימת ויקבר בקברות
אבתיו וכל יהודה וירושלם מתאבלים על יאשיהו.

ולי לא נותר אלא לספוד לו בדיוק באותם מילים בהם
ספדו לסבו רבא חזקיהו: *וכמה לא היה לפניו מלך
אשר שב אל יהוה ככל לבבו וכל נפשו וכל מאודו
ככל תורת משה ואזריו לא קם כמהו.*

אוצרות המקדש

סיפרתי ליאשיהו כי המלך שלמה בנה מקדש מפואר
עם כלי זהב לרוב. אך כעת כל הכלים היו עשויים
נחושת. גם לזה סיפקתי הסבר: כלי הזהב נשדדו
בידי מלך מצרים.

הזהב:

מלכים א פרק כו פסוקים 21 – 35

הנחושט:

מלכים א פרק ז פסוקים 13 – 47

שוד האוצרות:

מלכים א פרק יד פסוקים 25, 26

כיצד ניטלה הבכורה מאדום וניתנה ליהודה

בשירת דבורה סיפרתי על הבאת האמונה ביהוה
מאדום לישראל:

יהוה בצאתך משעיר בצעדך משדה אדום אל רעשה
גם שמים נטפו גם עבים נטפו מים. הרים נזלו מפני
יהוה.

שופטים, פרק ה, פסוק 4

היציאה משעיר והצעידה משדה אדום אינן דיבורים בעלמא. על הקו בין אדום לישראל, מְקַדֵּם לגב ההר, ישנם מספר אתרי פולחן, במרחק שש פרסאות זה מזה, שצורתם טביעת כף רגל ימין. כל טביעת רגל כזו היא באורך רבע מיל, וכיוונה הוא בצעידה מן הנגב אל הצפון. קל לשכנע את המלך הינוקא, יאשיהו, ואת כל מי שמביע תמיהה, כי אלה טביעות רגלו של האל האדיר יהוה בכבודו ובעצמו. וכך יצא יהוה משעיר וצעד משדה אדום. לפיכך, האמונה בו הגיעה לישראל מאדום.

אדום ויהודה ממלכות תאומות. את האמונה ביהוה קיבלו יהודה וישראל מאדום, ולפיכך אך טבעי הוא שממלכת אדום היא הבכורה. אך חרף בכורתה אדום הינה נחותה מיהודה כלכלית וצבאית ועולה הצורך להעביר את הבכורה מאדום ליהודה.

וַיֹּאמֶר יְהוָה לְרִבְקָה שְׁנֵי גָּוִים בְּבֶטֶן וְשְׁנֵי לְאֻמִּים מִמֶּנִּי
יִפְרְדּוּ וְלֹאִם מִלֵּאָם יֵאמָר וְרָב יַעֲקֹב צֶעִיר.

בראשית פרק כה פסוק 23

הולדתי שני בנים, אחים תאומים, לאבי האומה
יצחק; עשו הבכור, הוא אָבִי אָדָם ויעקב הוא אבי
ישראל. יעקב קנה מעשו את הבכורה בערמה:
עדשים הנם קטניות פחותי ערך, אך בזמן בישול,
צבעם נעשה אדום, ואפשר לטעות בהם ולחשוב כי
הם נזיד בשר. עשו מכר את בכורתו ליעקב תמורת
נזיד עדשים וכך יהודה נעשה בכור.

וַיֹּאמֶר עֲשׂו אֵל יַעֲקֹב הִלְעִיטֵנִי נָא מִן הָאֲדָם הַזֶּה
כִּי עֵלִי אֲנִי. עַל כֵּן קִרְא שְׁמוֹ אָדָם. וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב מַכְרָה
כִּיּוֹם אֶת בְּכֹרְתִי לִי. וַיֹּאמֶר עֲשׂו הִנֵּה אֲנִי הוֹלֵךְ לָמוֹת

ואמה זה לי בכרה. ויאמר יעקב השבעה לי כיום
וישבעו וימכר את בכרתו ליעקב. ויעקב נתן לעשו לחם
ונזיד עדשים ויאכל וישת ויקם וילך. ויבז עשו את
הבכרה.

בראשית פרק כה פסוקים 29 - 34.

קבר רחל

סמוך לעיר חברון ישנו אתר הידוע בשם מערת
המכפלה, ומיוחסים לו קבריהם של אבות האומה
ואמהותיה. אל מקדש שְׁלֶמָה עולים לרגל בני עמים
רבים בעוד מערת המכפלה הינה רק של עמי ישראל
ויהודה. עבור בני ישראל ויהודה, חשיבותה של
מערת המכפלה גדולה יותר מחשיבותו של מקדש
שְׁלֶמָה, ותושבי ירושלם נוהגים לעלות אליה לרגל

בהזדמנויות רבות. חברון רחוקה מירושלם יום
רכיבה. בשל חשיבותה הגדולה של חברון, ביקש
יאשיהו להעתיק את משכנו אליה. אילו היה דבר זה
מתגשם, היה מקלקל לנו תכניות.
כדי לשכנעו לוותר על רצונו, בָּנִינוּ מקום קדוש סמוך
לירושלם על יד בית לחם. זהו קבר רחל. את רחל
הצגנו כאשתו היותר אהובה של אבי האומה יעקב-
ישראל שאהבתו אליה היתה גדולה ועצומה ואף
העניקה לו כוח על-אנושי:

בראשית פרק כ"ט פסוקים 1 – 30

אחרי תלאות רבות עלה בידה של רחל להרות
וללדת ליעקב, הוא ישראל, בן אחד, יוסף:
*וישראל אהב את יוסף מכל בניו כי בן זקנים הוא לו
ועשה לו כתנת פסים.*

יום אחד, כשהיתה המשפחה בדרך מבית-אל
אפרתה, כרעה רחל ללדת את בנה השני. היא מתה
במהלך הלידה, ויעקב קבר אותה בבית לחם והקים
מצבה גדולה על קברה.

בראשית פרק לא פסוקים 16 – 20

היתרונות של קבר רחל על מערת המכפלה כמקום
תפילה ברורים: זהו קבר של אם אהובה, אהבה
שאין בלתה, והוא סמוך אצל ירושלים, להבדיל
ממערת המכפלה, הרחוקה מירושלים. בנוסף, רחל
היא אמו של בנימין שהוא אחד מן השבטים
המאכלסים את ממלכת יהודה.

מקור השם יעקב

בהברקה של אחד מן הצוות שלי, אבי האומה נקרא 'יעקב' כי אחז בעקבו של אחיו התאום. אך סיבת השם האמיתית היא פרעה ששמו יעקב אשר חי כאלף שנה לפני זמננו. יאשיהו לא ממש התעניין בתולדות עמים שאינם ישראל או יהודה. על כן לא ידע על קיומו של פרעה יעקב. שמו של אותו פרעה הוא 'יעקב-אל' הסיומת 'אל' מעידה על פולחן שנהג לפני אלף שנה. גם השם 'ישראל' קשור לאותו פולחן והוא קיים עד עצם היום הזה בשמם של העם והממלכה. בשל הסיומת 'אל' בשם 'ישר-אל' חיפשתי בתולדות העמים איש אשר שמו מסתיים באותו אופן. כך מצאתי את פרעה יעקב-אל, וממנו בחרתי לאבי האומה את השם 'יעקב'.

קברו של משה

בני ישראל מעולם לא יצאו ממצרים. ארץ כנען הינה תמיד תחת שלטון מצרי או השפעתו. את סיפור מציאתו בתיבה בידי בת פרעה וקרבתו לשלטון העתקתי מסיפורו של סרגון מקים האימפריה האַכַּדִית:

אמו של סרגון היתה כוהנת גדולה. תפקידה מנע ממנה יחסי אישות. הולדת סרגון. היה עלול לאיים על קיום תפקידה. היא לא יכלה להצפינו ולכן הכניסה אותו לסלסילה אטומה עשויה קנים אותה הניחה בנהר. את התינוק בסלסילה מצא הממונה על גינות הממלכה שאימץ אותו לבן. הוא חנך את סרגון לגידולי גינה ושדה אך האלים, שידעו מי הם הוריו האמיתיים, אהבו אותו וקידמו אותו אל המנהיגות.

בת פרעה אימצה את הילד לבן. השם 'משה'
התגלגל מן השם 'מס' או 'מסס' שפירושו בן בשפה
המצרית. אך 'וּתְקַרְא שְׁמוֹ מֹשֶׁה וּתְאֹמַר כִּי אֲנִי הָאִם
מִשִּׁיתָהוּ' מצלצל יפה בשפה העברית.

כנכד של פרעה הוא נעשה מקורב לשלטון עד כדי
מנהיגות.

שמות פרק כ פסוקים 2 – 10

יאשיהו, כידוע, לא התעניין בתולדות עמים שאינם
ישראל או יהודה, וכך לא חשד כי סיפור משה
בתיבה אינו מקורי.

יאשיהו ביקש לעלות אל קברו של משה, קבר שלא
קיים של איש שמעולם לא היה. לכן "הִמָּתִי" את
משה על הר נבו "וקברתי"- אותו במקום אשר בעת
ההיא היה בארץ זרה מחוץ לגבולות ישראל או

יהודה; וליאשיהו סיפרתי כי הקבורה המרוחקת
נעשתה היות שמשה חטא לאלהים חטא פעוט ערך:
הוא הכה בסלע פעמיים במקום פעם אחת, ובזה
ערער את אמון בני ישראל ביהוה.

ויאמר יהוה אל משה ואל אהרן יען לא האמנתם בי
להקדישני לעיני בני ישראל לכן לא תביאו את הקהל הזה
אל הארץ אשר נתתי להם

במדבר פרק כ פסוקים 7 – 13

כי מנעך תראה את הארץ ושמה לא תבוא אל הארץ
אשר אני נתן לבני ישראל.

דברים פרק לב פסוקים 48 – 52

נדור נדרתי וּפִיזְבֹּתִי לַמֶּלֶךְ הַיְנוּקָא כִּי יוֹם יָבוֹא וְאַצֵּא
אִתּוֹ לַתּוֹר אַחֵר קֶבֶר מִשֶּׁה בַּעַת בַּה מִמְּלַכְתּוֹ מוֹאֵב
תִּסְבִּיר לַיהוּדָה פָּנִים. לֹא יָדַעְתִּי כִּיצַד אוֹכֵל לַעֲמוּד
בְּנֶדֶר קָזַב שִׁכְזָה, לַחֲפֹשׁ אֶתֶר אֲשֶׁר מֵרָאשׁ יָדוּעַ לִי כִי
אֵינוֹ קִיִּים. מוֹת יֹאשִׁיחוּ הַתִּיר אֶת נִדְרֵי.

בית אל

בְּסִיפּוֹר תּוֹלְדוֹת יַעֲקֹב לֹא הָיָה בַּתְּחִילָה 'בֵּית אֵל' שֵׁם
שֶׁל מָקוֹם מִסּוּיִם אֵלָּא תֵּאָר שְׁבָקְדָשָׁה - מָקוֹם בּוֹ
שׁוֹכֵן אֵל. יַעֲקֹב יֵצֵא מִבְּאֵר שֶׁבַע הַשָּׂכֶם בְּבֹקֶר וּבִנְפוֹל
הַלֵּילָה שֶׁכַּב לִישׁוֹן בַּשָּׂדֶה וְחֹלֵם חֲלוֹם שֶׁהַפְּעִים אֶת
רוּחוֹ. כֹּאשֶׁר קֵץ מִשְׁנַתּוֹ, הוּא הַצִּיב אֶבֶן וְקָרָא לַמָּקוֹם
'בֵּית אֵל'.

וויקל יעקב משנתו ויאמר אכן יש יהוה במקום הזה
ואנכי לא ידעתי. ויירא ויאמר מה נורא המקום הזה אין
זה כי אם בית אלהים וזה שער השמים. וישכם יעקב
בבקר ויקח את האבן אשר שם מראשיתו וישם אותה
מצבה ויצק שמן על ראשה. ויקרא את שם המקום
ההוא בית אל. ואולם לוז שם העיר לראשנה.

בראשית פרק כח פסוקים 11 – 19

מכל הסיפור הזה רק פרט אחד הנו ממשי – שם
העיר לוז. העיר הזאת קיימת היום והיא סמוכה אצל
העיר חברון ומערת המכפלה.
אני מעדיף לייחס לאתרים האלה את השם 'בית אל'
כי זה מוסיף לתדמיתם הקדושה ומחזק את זיקת
שייכותם ליהודה וישראל. לכן כתבתי גם את

הדברים הבאים בם אני מכנה בפירוש את המקום
'בית-אל'.

ויאמר אלהים אל יעקב קום עלה בית אל ושב שם ועשה
שם מצבה לאל הנראה אליך בקרח מפני עשו אחיך.
ויבא יעקב ללילה אשר בארץ כנען הוא בית אל. ויבן שם
מצבה ויקרא למקום אל בית אל כי שם נצלו אליו האלהים
בקרחו מפני אחיו.

בראשית פרק לה פסוקים ו, ט, ז.

לסיום סיפור מלחמת ישראל נגד בנימין הבאתי את
העיר בית אל.

שופטים פרק כא פסוקים ו, ז

בימי ירבעם בן נבט כבר היתה קיימת בישראל עיר
אשר שמה 'בית אל' הממוקמת מצפון לירושלם,
הרחק מחברון וממערת המכפלה.

ויעש ירבעם חג כחדש השמיני בחמשה עשר יום
לחדש כחג אשר ביהודה ויעל על המזבח כן עשה
בבית אל לזבח לעגלים אשר עשה והעמיד בבית אל את
כהני הקמות אשר עשה. ויעל על המזבח אשר עשה
בבית אל.

מלכים א פרק יב פסוקים 32, 33

וירדף אביה אחרי ירבעם וילכד ממנו ערים את בית אל
ואת בנותיה ואת ישנה ואת בנותיה ואת עפרין ובנותיה.

עגל הזהב

היות שבמקרא אני כותב בעיקר רק עם עיצורים ללא תנועות, המשמעות של דבריי עלולה להתפרש אחרת מכוונתם המקורית. הדוגמה הבולטת היא במילה עגל. לרוב היא מובנת כבן בקר צעיר, אך כוונתי היתה אחרת. אילו הייתי משתמש בכתיב מלא הייתי כותב 'עיגול' אך בכתיב חסר התקבל עגל שבמובן נוסף שלו הוא בן בקר צעיר. ואכן, ישנם פולחנים המקדשים בני בקר, מבוגרים כצעירים, וקל לפרש את חטא העגל ככזה. אך באגדות האלילים המצריים, מופיעים רוב האלים עם עיגולי זהב מעל לראשם. עיגולי הזהב מסמלים, בדת המצרית, את השתייכות האלים אל מחנה האל הראשי, הוא אל השמש. על כן, בהקשר הזה עגל הזהב איננו בן בקר, אלא עיגול זהב שהושאל מן המצרים. ככלל, כוונתי היתה להראות כי בני ישראל העדיפו את

האמונה באלילים על פני האמונה שחידש להם
משה, וזה היה חטאם.

במקומות רבים במקרא שמתי עגלים שאפשר
לפרשם כך או אחרת, אך בכמה מקומות הבאתי
עגלים שמשמעותם הברורה היא עיגול:

*פיה עגל מעשה כן אמה וחצי האמה וגם על פיה
מקלעות ומסגרתיהם מרקעות לא עגלות. ובראש המכונה
חצי האמה קומה עגל סביב.*

מלכים א פרק ז פסוק וז

ירבעם בן נבט הקים מקדשים והציב בהם עגלי זהב:

ויועץ המלך ויעש שני עגלי זהב ויאמר אלהים רב לכם
מעלות ירושלים אלה אלהיך ישראל אשר העלוק מארץ
מצרים. וישם את האוחז בבית אל ואת האוחז נתן בידו.

מלכים א פרק יב פסוקים 28, 29

את המשפט 'אלה אלהיך ישראל אשר העלוק
מארץ מצרים' העתקתי כלשונו והכנסתי בסיפור
חטא עגל הזהב:

ויקהל העם על אהרן ויאמרו אליו קום עשה לנו אלהים
אשר ילכו לפנינו. ויתפרקו כל העם את נצמי הזהב אשר
באזניהם ויביאו אל אהרן. ויקח מידם ויצר אתו בחרט
ויעשהו עגל מסכה ויאמרו אלה אלהיך ישראל אשר
העלוק מארץ מצרים.

את המשפט 'יצר אותו בחרט' הכנסתי, כדי להוות
חיזוק נוסף לטענה כי עגל הזהב לא היה דמות של
בן בקר, כי אם סמל השמש, היות שחרט הנו מכשיר
המשמש לייצור עצמים עגולים.

ובמקום אחר אני חוזר ומראה, אמנם בהקשר אחר,
כי מאחורי חטא העגל וחטאי בני ישראל בכלל,
הסתתר רצון לחזור למצרים ולעבודת האלילים שם:

ויאמרו איש אל אחיו נענה ראש ונשובה מצרימה.

במדבר פרק יד פסוק 4.

אך, למגינת לבי, יאשיהו הבין את המילה עגל כבן
בקר צעיר ולא עזרו כל ניסיונותיי לשכנעו אחרת.

התכתבות עם מצבות

שתי מצבות בנות מאות שנים ניצבות על גבול
ישראל. האחת הוצבה בידי מישע מלך מואב בעיר
דיבון, והשניה הוצבה עבור חזאל מלך ארם בעיר דן.
מישע מציין את נצחונו על מלכי ישראל עמרי ואחאב,
דבר שלא יכולתי להכחיש היות שהוא חקוק באבן.
במצבתו מופיע הפסוק *ואשקה משם את אראל דודה'*,
ועל זה הגבתי בהכאה כפולה של שני אראלי מואב
בידי דמות נוספת שבדיתי, בשם 'בניהו בן יהוידע':
*ובניהו בן יהוידע בן איש חיל רב פעלים הוא הכה
את שני אראל מואב.*

שמאל ב פרק כג פסוק 20

'בניהו' הנו שינוי קל של 'בדיהו', אך יאשיהו לא הבין את ההלצה.

מצבת מישע מלך מואב

'אראל דודה', במואבית 'האראל של דוד', אומר כי
כבר לפני מאות שנים, נודע שם משפחת המלוכה
של יהודה 'דוד'.

מישע מציין במצבתו את שם האל 'יהוה' וזה אומר
שכבר בימי אחאב התקיימה האמונה ביהוה.

מצבת חזאל מלך ארם

גם במצבת חזאל מופיע 'בית דוד'. בשם הזה, 'דוד',
שפירושו גם 'ידיד' או 'אהוב', זכה המלך אסא,

הודות לחיזוק מעמדם של כוהני מקדש שְׁלָמָה
המשרתים את מאמיני יהוה.

המלך יהושפט ירש מאביו, המלך אסא, הון עתק,
הוסיף עליו ונהיה עשיר מאין כמוהו. בהשראת
העושר הזה, כתבתי על עושרו העצום של שְׁלָמָה.
בזכות עושרו של יהושפט, מצא אחאב, מלך ישראל,
למועיל להיות איתו בקשר צמוד, צבאי, כלכלי ומדיני
ואף בנה איתו קשר משפחתי בהשיאו את בתו,
עתליה, ליהורם שנחשב בנו הבכור של יהושפט.

ויאמר אל יהושפט התן אתי למלחמה רמת גלעד ויאמר
יהושפט אל מלך ישראל כמוני כמוך כעמי כעמך כסוסי
כסוסיך.

מלכים א כב פסוק 4.

יהושפט השקיע הון בעסק סחר ימי עם אחזיה בן
אחאב מלך ישראל. גלי סערה, שנבעו מהתפרצות
הר געש בלב הים, שיברו את האניות. אחזיה הציע
ליהושפט שותפות עסקית, במקום החזר חוב, אך
יהושפט סירב, וזמן קצר לאחר מכן מת מוות
פתאומי. מותו מחק את חובו של מלך ישראל, ואני
חושד כי. מותו הפתאומי לא היה מקרי.

יהושפט עשה אניות תרשיש ללכת אפירה לזהב ולא
הלך כי נשברו אניות בעציון גבר. אז אמר אחזיה בן
אחאב אל יהושפט ילכו עבדי עם עבדיך באניות ולא
אבה יהושפט. וישכב יהושפט עם אביתו ויקבר עם
אביתו בעיר דוד אביו. וימלך יהורם בנו, תחתיו.

מלכים א פרק כב פסוקים 49 – 51

מישע מְסַפֵּר כי הקים במה לאל כמוש. האל כמוש
ידוע ככזה האוהב קרבנות אדם, ולכן בדיתי כי, למען
הניצחון, הוא הקריב את בנו יורש העצר.

וירא מלך מואב כי חזק ממנו המלחמה ויקח אותו שבע
מאות איש שלל חרב להבקיע אל מלך אדום ולא יכלו.
ויקח את בנו הבכור אשר ימלך תחתיו ויעלהו עלה על
החמה ויהי קצף גדול על ישראל ויסעו מעליו וישבו לארץ

מלכים ב פרק ג פסוקים 26, 27

מדוע רצח יהורם את כל אחיו

עם מותו הפתאומי של יהושפט, מלך יהודה, עלה
לכס המלוכה יהורם, אחרי ששימש עוצר חמש
שנים. אני סיפרתי ליאשיהו (ולכל העולם) כי יהורם

היה בנו של יהושפט, ובכך להגיד כי שושלת דוד לא
נותקה. לאחזיה מלך ישראל עמד חוב ליהושפט,
בעקבות כישלון העסקה הימית. יהורם מחק את
חובו של אחזיה. אך אחזיה ומשפחתו לא הסתפקו
בשמיטת החוב, אלא גם חמדו את עושרו העצום של
מלך יהודה. יהושפט הוריש לבניו הון עתק, והם היו
מרוצים בחלקם. סיפרתי ליאשיהו (ולכל העולם) כי
יהורם היה בנו של יהושפט, ובכך להגיד כי שושלת
דוד לא נותקה. יהורם רצח את כל בניו של יהושפט,
ויאשיהו התעקש לשאול מדוע הוא עשה זאת. ענית
לו כי אינני יודע את הסיבה, למרות שידעתי אותה
היטב. לאמיתו של דבר, יהורם לא היה בנו של
יהושפט. הוא רצח את כל בניו של יהושפט, מתוך
כוונה להשתלט על עושר ממלכת יהודה ולשעבד
אותה לישראל. כאשר הוא מלך על יהודה, מלך על
ישראל מלך שנשא אותו שם, וזה איננו צירוף

מקרים. שני היהורמים עלו לשלטון בישראל וביהודה באותו זמן (מלך יהודה בתחילה כעוצר) ומתו באותו זמן. יהורם, מלך ישראל, נהרג במהלך הפיכה שחולל יהוא בן נמשי, ועל יהורם מלך יהודה כתבתי כי הוא מת ממחלה מסתורית, לא נערך עבורו טקס מלכותי והוא נקבר כאלמוני בבית קברות של פשוטי העם ולא בקברי המלכים. כך הסתרתי מיאשיהו את העובדה ששושלת דוד נותקה מיד אחרי יהושפט, שיהורם מלך יהודה היה בעצם מלך ישראל ושזוגתו היתה בת אביו. סיפרתי כי יהורם מלך ישראל עלה לשלטון בעקבות אחיו אחזיה שמת ללא בנים. יורש העצר של יהורם מלך יהודה נקרא אחזיהו כמו אחיו המת של יהורם מלך ישראל וכאמור לעיל, זה לא היה צירוף מקרים. את כל אלה, כמובן, לא סיפרתי ליאשיהו, כדי לא לפגום באמונתו כי הוא נצר ישיר לדוד המלך.

עתליה ויהואש

בכתובת חזאל מציין בעל הכתובת כי חיסל את כל ארבעים בני המשפחה המלכותית של יהודה (ביתדוד) ובהם המלך אחזיהו. היות שאת המספר ארבעים יעדתי לעניינים אחרים, החלטתי להוסיף עליו ולהגדיל את מספרם לארבעים ושניים. גם סיפרתי ליאשיהו כי את קצם מצאו במהלך ביקור אצל אחזיה מלך ישראל החולה שהיה קרוב משפחתם. אך למעשה, אחזיהו מלך יהודה ואחזיה מלך ישראל היו אדם אחד וביקורם בישראל לא היה אלא חזרה למולדת, כדי להגן על הכתר מפני ההפיכה המתחוללת. כתבתי שאחזיה מלך ישראל מת ללא בנים, אך איש זה מעולם לא היה קיים. יהוא בן נמשי נטל חלק בחיסול, ונעשה מלך ישראל. שמו לא מופיע בכתובת חזאל. אני סבור שהסיבה להיעדר שמו של יהוא מן הכתובת היא, כי חזאל

מלך ארם העדיף לזקוף את ההישגים הצבאיים
לעצמו בלבד.

היו ליהוא שותפים. בין היתר, שותפה בירושלם.
היות שאחזיהו, מלך יהודה, מת, נעשתה אמו
עתליה עוצרת; וכדי להראות נאמנות למלך ישראל
החדש, אך בעיקר כדי להמשיך את ניסיון השתלטות
יהורם על אוצרות בני יהושפט, היא השלימה את
חיסול בית המלוכה, ובכך הבטיחה הגנה לעצמה
ולממלכה.

עתליה היתה שליטה שלא ממוצא יהודאי ואף לא
ישראלי טהור. הדבר לא נשא חן בעיני אצילי יהודה,
והם זממו לסלקה. אך היות שלא נמצא יורש
לאחזיהו, היא היתה מוגנת מניסיונות התנקשות.
אחרי מספר שנים, נמצא בבית הכוהן הגדול ילד בן
שבע שנים, והוכרז עליו כי הוא בנו של מלך יהודה

אחזיהו, ויורש העצר האמיתי לבית דוד. באופן הזה, יכולתי לספר ליאשיהו כי לא נותקה שושלת דוד המלך, וכי הוא עדיין מהווה קיום הבטחה אלוהית. לילד, שהומלך אחרי עתליה, הענקתי את השם 'יהואש', כדי להתאימו ליאשיהו. הוא עלה על כס המלוכה בגיל כמעט זהה לזה של יאשיהו, כשזה עלה לשלטון. 'יהואש', הוא שיכול אותיות כמעט מושלם של השם 'יאשיהו'.

כשנוכחה עתליה במזימה, היא קראה 'שקר! שקר!', כדי לומר שיהואש אינו בנו של אחזיהו, וכי גם אחזיהו לא היה מלך יהודה, אלא יורש העצר של מלך ישראל. הקריאה, 'שקר! שקר!', עלולה היתה להסב תשומת לב יאשיהו לכך שהכתרת הילד בשקר יסודה. לכן שיניתי מעט את דבריה כאילו קראה 'קשר! קשר!'.

מלכים ב פרק יא פסוקים 1 - 16

אינני יודע לבטח מה היה שמו האמיתי, ואם באמת היה בנו של אחזיהו. אך זמן קצר, לאחר מותו ביהודה, עלה למלוכה בישראל מלך ששמו יהואש. כעת נראה לי כי, בבלי משים, בחרתי ליאשיהו את שמו אחרי יהואש ולא להיפך.

שושלת דוד הראשונה החלה עם רחבעם ונמשכה עד מות יהושפט. שושלת דוד השנייה החלה עם יהואש, כללה את יאשיהו ונמשכה עד יהואחז ואולי גם אחריו.

יהואש מטהר את הארץ מן העבודה הזרה

ויבאו כל עם הארץ בית הבצל וינצוהו את מלכותו ואת
צמיון שברו היטב ואת מתן כהן הבצל הרגולפני
המלכות

מלכים ב פרק יא פסוק 18

ויעש יהואש הישר בעיני יהוה, כל-ימיו, אשר הורהו,
יהוידע הכהן. רק הבמות לא סרו. עוד העם מלכים
ומקטרים במות.

מלכים ב פרק יב פסוקים 3, 4

"רק הבמות לא סרו עוד העם מזבחים ומקטרים

בבמות", כי את משימת ניקוי הארץ מן הבמות

ייעדתי ליאשיהו.

בדק הבית

גילוי החשוב של ספר התורה נעשה בעקבות הוראת יאשיהו לעשיית בדק בית בבית המקדש. כדי לחזק את הזדהות יאשיהו עם יהואש, כתבתי את הוראת יהואש לעשיית בדק בית.

יהואש

ויקרא המלך יהואש ליהויזע הכהן ולכהנים ויאמר
אלהם מדוע אינכם מחזקים את בדק הבית ואתה אל
תקחו כסף מאת מכריכם כי לבדק הבית תתנו. ויאנו
הכהנים לבתי קחת כסף מאת העם ולבתי חזק את

בדק הבית ויקח יהוידע הכהן ארון אחד ויקב חר
 בדלתו ויתן אתו אצל המלכה מימין בקוא איש בית יהוה
 ונתנו שמה הכהנים שמרי הסף את כל הכסף המובא
 בית יהוה. ויהי כראותם כי רב הכסף בארון ויעל ספר
 המלך והכהן הגדול ויצרו וימנו את הכסף הנמצא בית
 יהוה ונתנו את הכסף המתכן על ידי עשי המלאכה
 המפקדים בית יהוה ויוציאוהו לאחרשי העל ולבנים
 העשים בית יהוה ולגדרים ולחצבי האבן ולקנות עצים
 ואבני מחצב לחצק את בדק בית יהוה ולכל אשר יצא
 על הבית לחצקה. אך לא יעשה בית יהוה ספות כסף
 מצרות מזרקות חצצרות כל כלי זהב וכלי כסף מן
 הכסף המובא בית יהוה. כי לעשי המלאכה יתנו

וּחִזְקוּ בּוֹ אֶת בֵּית יְהוָה. וְלֹא יִחַשְׁבוּ אֶת הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר
יַעֲנוּ אֶת הַכֶּסֶל עַל יָדֵם לִתְלַעֲשֵׁי הַמֶּלֶאכֶה כִּי בְּאִמּוֹנָה
הֵם עֲשִׂים.

מְלָכִים ב' פָּרָק יב פְּסוּקִים 8 – 16

יִאשִׁיָּהוּ

ספר התורה כבר היה ערוך ומוכן להתגלות בבית
המקדש. כדי לתת ליאשִׁיָּהוּ את ההרגשה, שהוא
נושא השליחות האלוהית, עשיתי שהספר יימצא
בעקבות יוזמה שלו. הצעתי לו, בתמימות מעושה,
שיערוך בדק בית בבית המקדש. כך עשה, והספר
נמצא בזכות יוזמתו, לכאורה.

ויהי בשמנה עשרה שנה למלך יאשיהו שלח המלך את
 שפן בן אציהו בן משלם הספר בית יהוה לאמר עליה
 אל חלקיהו הכהן הגדול ויתם את הכסף המובא בית
 יהוה אשר אספו שמרי הסף מאת העם ויתנוהו, על יד
 עשי המלאכה המפקדים בית יהוה ויתנו אתו לעשי
 המלאכה אשר בבית יהוה לחזק בדק הבית לאחרים
 ולבנים ולגדרים ולקנות עצים ואבני מחצב לחזק את
 הבית, אך לא יחשב אתם הכסף הנתן על ידם כי
 באמונה, הם עשים.

מלכים ב פרק כב פסוקים 3 – ז"

הסיפור על בדק הבית של יאשיהו משתרע על פני
 חמישה פסוקים בעוד הסיפור על בדק הבית של
 יהואש משתרע על פני תשעה. ההבדל בין ארכי

הגרסאות של הסיפורים המקבילים האלה, ושל סיפורים מקבילים כאלה בכלל, הוא בכך שהסיפור הקצר נוטה לאמת והסיפור הארוך שאני כותב הוא בדוּתא

מציאת ספר התורה

למען הסר חשד זיוף, סיפרתי ליאשיהו שחלקיהו מסר לי ספר תורה שמצא בבית המקדש. אני כבר ידעתי מראש את תוכן הספר, היות שאני והצוות שלי כתבנו אותו. כעת קראתי אותו ליאשיהו.

מלכים ב פרק כב פסוקים 8 – 11

נבואת הזעם ליהודה והנחמה ליאשיהו

יהודה חטאה ולכן היא תיענש. אולם בזכות חזרת
יאשיהו בתשובה, העונש לא יתרחש בימי חייו.

מלכים ב, פרק כ"ב, פסוקים 16 – 20

חולדה הנביאה

חולדה היא מגדת עתידות מנוסה. במשך זמן רב
היא קנתה לעצמה שם של נביאת אמת. ביקשנו
ממנה לשכנע את יאשיהו שספר התורה, שהתגלה
בבית המקדש, הוא אמת. רשמנו לה מה לומר, והיא
מילאה אחר הוראותינו. יאשיהו כיבד נביאי אמת,
והוא השתכנע מעל לכל ספק.

מלכים ב פרק כב פסוקים 16 - 20

יאשיהו התרשם מדברי הנביאה. הוא סר אליה
הביתה כמה פעמים, והתרשם מאד מאישיותה.
בביקורו האחרון הוא ביקש ממנה שתחבור אליו
למסעו נגד פרעה. חולדה לא יכולה להתלוות אליו,
כי הרושם החזק שעשתה היה הודות לתפאורה
בביתה, תפאורה שלא ניתן היה לקחת איתה אל
השדה. לכן הבאנו סיפור שכתבתי על קרב שנערך
לפני מאות שנים באותו מקום בו הקרב של יאשיהו
עמד להתחולל – בתענך על מי מגידו.

יבין, מלך כנען אשר גר בחצור, וסיסרא, שר צבאו,
לחצו את ישראל במשך שנים רבות. כעת עמד
סיסרא לתקוף את ישראל עם תשע מאות רכב
ברזל, לבוז בז ולשלול שלל. דבורה הנביאה מינתה
את ברק בן אבינועם להילחם בסיסרא. ברק הסכים,
אך התנה את הסכמתו בכך שדבורה תתלווה אליו.

ותאמר הלא אלך עמך, אפס כי לא תהיה תפארתך על-
הדרך אשר אתה הולך-כי ביד-אשה, ימכר יהוה את-
סיסרא; ותקם דבורה ותלך עם-ברק, קדשה.

שופטים, פרק ד', פסוקים 4 - 9

ברק סבר כי דבורה שחה על עצמה, אך הוא שגה.
אכן, סיסרא נפל ביד אשה, כנבואת דבורה, אך אשה
זו לא היתה דבורה.

שופטים, פרק ד', פסוקים 18 - 22

ותשר דבורה שיר תהילה ליעל, האשה שהרגה את
סיסרא:

שופטים, פרק ה', פסוקים 24 - 27

ותען חולדה ליאשיהו:

הלא אלך עמך אפס כי לא תהיה תפארתך על הדרך

אשר אתה הולך כי ביד אשה ימכר יהוה את אלוֹיֶיךָ.

יאשיהו קיבל את דברי חולדה ויצא למלחמה
בלעדיה. ואני תוהה מה היה קורה אילו כן היתה
חולדה מתלווה אליו. האם היתה מייעצת לו שלא
יקדם את פני פרעה וכך היו חייו ניצלים?

יונה בן אמת

נינוה היתה בירת ממלכת אשור האדירה.
בתקופתנו, שררו יחסי שלום בין נינוה וירושלם, ובין
מלך נינוה ויאשיהו. החדשות על חורבן נינוה פרצו
בעולם כרוח סערה והגיעו גם לאוזניו של יאשיהו.
אני ניצלתי זאת כדי לחזק את רוחו כלוחם למען דת
ישראל. הסברתי לו שנינוה חרבה בגלל חטאיהם של
אנשיה. בדיתי נביא דמיוני, יונה בן אמת, והטלתי

עליו משימה דומה לזו של נביא אמיתי הנושא שם
זהה – להציל את הממלכה.

הוא השיב את גבול ישראל מלבוא חמת עד ים הערבה
כדבר יהוה אלהי ישראל אשר דבר ביד עבדו יונה בן
אמתי הנביא אשר מגת החפר. כי ראה יהוה את עני
ישראל מרה מאד ואפס עצור ואפס עצוב ואין עזר
לישראל. ולא דבר יהוה למחות את שם ישראל מתחת
השמים ויושיעם ביד ירבעם בן יואש.

מלכים ב, פרק יד, פסוקים 25 - 27

שלחתי את יונה אל מלך נינוה, בשמו של יהוה, כדי
להודיע לו כי נינוה עתידה להיחרב:
עוד ארבעים יום ויננה נהפכת.

קריאתו של יונה הגיעה אל מלך נינוה אשר קרא לכל
אנשי נינוה להתאבל. כמו ירושלים של יאשיהו חזרה
נינוה בתשובה ולא נחרבה, ולמלכה הובטח כי
חורבנה אמנם בוא יבוא אך רק אחרי מותו והוא לא
יאלץ לחזות במו עיניו בזוועות החורבן. אלה
הדברים, מילה במילה, אשר שמתי בפיה של חולדה
הנביאה:

כה אמר יהוה הנני מקיף רעה אל המקום הזה ועל
ישביו את כל דברי הספר אשר קרא מלך יהודה תחת
אשר עזבוני ויקטרו לאלהים אחרים למען הכעיסני בכל
מעשה ידיהם ונצתה חמתי במקום הזה ולא תכבה. ואל
מלך יהודה השלח אתכם לדרש את יהוה כה תאמרו
אליו כה אמר יהוה אלהי ישראל הדברים אשר שמעת
יען רק לבקך ותכנע מפני יהוה בשמעך אשר דברתי על

המקום הזה ועל ישיביו להיות לשמה ולקללה ותקרע את
בגדיך ותבכה לפני וגם אנכי שמעתי נאם יהוה. לכן
הנני אספק על אבותיך ונאספת אל קברתיך בשלום ולא
תראינה עיניך בכל הרעה אשר אני מביא על המקום
הזה.

מלכים ב פרק כב פסוקים 16 - 20

בסופו של דבר חרבה נינוה.

ממלכת בבל כבשה את אשור והיתה צפויה לחבל
בהשפעת מצרים על ממלכות נוספות. שליט מצרים,
פרעה נכו, יצא למסע להילחם נגד בבל. אז יצא
יאשיהו לקרב נגד מצרים ומצא את מותו. אני סבור
כי אחרי מות יאשיהו צפויה יהודה להיכבש בידי בבל
אשר גם תחריב את ירושלים.

זזה סיפור יונה בן אמת

שלחתי את יונה אל מלך נינוה בשם יהוה כדי
להודיע לו כי נינוה עומדת להיחרב:

עוז ארבעים יום, ויננוה נהפכת.

יונה מנסה להימלט מקיום דרישת יהוה, אך זה
מחזירו אליו בדרך פלאית. הוא מושלך אל הים, שם
בולע אותו דג גדול.

יונה פרק א כל הפרק.

*וימן יהוה דג גדול לבא את יונה ויהי יונה במעי הדג
שלושה ימים ושלושה לילות.*

יונה פרק ב פסוק ו

כשהוא שוהה במעי הדג הוא אומר תפילה בסגנון
פרק תהלים, מעשה ידיי להתפאר, והדג מקיא אותו
אל היבשה. יאשיהו הפתי האמין לכל מילה.

את תפילת יונה במעי הדג כתבתי כך שיהיה מקומה
יאה לה גם כמזמור בספר תהלים:

קראתי מצרה לי אל יהוה ויעניי מבטן שאול שועתי.
שמעת קולי ותשליכני מצולה בלבב ימים ונהר יסבבני.
כל-משבריי וגליי עלי עברו.
ואני אמרתי נגרשתי מנגד עיניך אך אוסיף להביט אל היכל
קדשך.
אפפוני מים עד נפש תהום יסבבני. סוף חבוש לראשי.
לקצבי הרים ירדתי. הארץ ברחיה בעדי לעולם.
ותעל משחת חיי יהוה אלי.

בהתעלל עלי נפשי את יהוה זכרתי. ותבוא אליך תפילתי
אל היכל קדשך.

משמרים הבלי שוא חסדים יעלבו. ואני בקול תודה
אלבחה לך אשר נדרתי אשלמה. ישועתה ליהוה.

יונה פרק ב פסוקים 2 – 10

ויאמר יהוה לדג ויקא את יונה אל היבשה.

יונה פרק ב פסוק 11

אז מתעשת בן אמתיו והולך אל העיר הרחוקה נינוה,
שם יגיד את הדבר שציוהו יהוה. והלקח ליאשיהו
הוא כי יש בתיקון העבודה הזרה כדי לבטל את רוע
הגזירה. אך כולנו יודעים, וגם יאשיהו יודע, כמובן, כי
נינוה חרבה בסופו של דבר. לכן הבאתי לו את דבר

חולדה הנביאה והסברתי לו כי כפי שמלך נינוה לא
אולץ לחזות בחורבן עירו, כך גם הוא לא יאולץ
לחזות בחורבן ירושלם.
אכן, יאשיהו מת וירושלם לא חרבה ואני מנבא כי אם
יתמזל מזלי היא תיחרב רק אחרי מותי – סביר
להניח כי בידי בבל, כאשר אני כבר אהיה בעולם
אחר ולא איאלץ לחזות במו עיניי בזוועות החורבן.

תם ולא נשלם

עוד הרבה סיפרתי ליאשיהו, וקצרה היריעה
מלהכיל. הקורא המעוניין מוזמן לעיין במקרא
מתחילתו ועד ספרי מלכים.